

NR. 128 € 3,15

De Kleine Aarde

KWARTAALBLAD VOOR EEN DUURZAME LEEFSTIJL

Lente-uitjes:
uitstapjes voor nop

Hoe fris is de
schoonmaak?

Tim Lang over
voedseloorlog

THEMA:

Werelds Wonen!

Lente
2004

Een nieuwe lente...

De vogels zijn niet de enige die al hun energie steken in het bouwen van een gerieflijk nest. Ook de menselijke soort heeft de drang zijn of haar woning zo comfortabel mogelijk te maken. Met dit lentenummer bieden we u daarvoor inspiratie en informatie met speciale aandacht voor duurzame mogelijkheden.

Vondst

FOTO'S: RUIJD ROGIER

Elk jaar sta ik weer verbaasd als ik de nestkasten leeg haal in de tuinen van De Kleine Aarde. De aandacht en verfijning waarmee de vogels hun woning inrichten dwingt respect af. Zelfs de vogelwoning-inrichting lijkt aan mode onderhevig. Zo vond ik dit jaar een nestje geheel gemaakt van paardenhaar. Mevrouw Koolmees deed het niet voor minder... Haar buurvrouw had haar keuze laten vallen op een kamerbreed tapijt van mos. De familie Ringmus ging dit jaar voor veertjesbehang. Ook bij de vogels dicteert vaak mevrouw de mode, waarna de heren niets anders rest dan aan de slag te gaan. Hoorde ik mijn vrouw vanmorgen niet iets zeggen over een nieuw behangetje?

Ben van Dieren, teamleider Ecopark De Kleine Aarde

De Kleine Aarde

Postbus 151, 5280 AD Boxtel
Tel.: (0411) 68 49 21, fax: (0411) 68 34 07
E-mail: info@dekleineaarde.nl
Internet: www.dekleineaarde.nl
Bezoekadres: Het Klaverblad 1, Boxtel

De Kleine Aarde wil zoveel mogelijk mensen inspireren tot een duurzame leefstijl.

Dit tijdschrift verschijnt viermaal per jaar. Columnisten schrijven onder eigen verantwoordelijkheid. Hun mening dekt niet noodzakelijk die van De Kleine Aarde.

Het tijdschrift is gedrukt op 100% kringlooppapier. De gebruikte inkt is minder milieubelastend en op basis van plantaardige oliën.

Redactie: Gürtan Ercan,
Heleen van der Sanden (hoofdredactie)

Omslagfoto: Istockphoto

Aan dit nummer werkten verder mee:

Hans Allart, Atelier Franssen, Roy Beusker, Antoinette Brugman, Véronique Damoiseaux, De Gelderlander, Ben van Dieren, Prisca Geurts, Marieke Henselmans, Katrien Holland, Jan Juffermans, Romke van de Kaa, Edo Kars, Jansje Klazinga, Machteld Klees, Sophie Koers, Marijke Kuipers, Karin Kunst, Kuyichi, Marianne van Lubek, MITKA, Len Munnik, Maike Nelissen, Jeroen Nooij, Chantal Overgaauw, Sandra Peereboom, Heleen Petter, Jo Pirotte, Platform Biologica, Michèl Post, Ruud Rogier, Roos van der Sanden, Eric Snelleman, Stichting wAarde, Edwin Stoffer, Lisette Thooft, Monique Vaessen, Vierpool, Vorm en Inhout, Marjon Weijzen, Ellen Winkel en Tseard Zoethout

Advertenties: Heleen Petter, tel. (0411) 68 49 21

Toezending tijdschrift: Het tijdschrift wordt bij een minimumdonatie van € 25,- toegezonden aan Vrienden van De Kleine Aarde. Vriend wordt u door een bijdrage over te maken op giro 52730 van De Kleine Aarde in Boxtel. Zet erbij "nieuwe vriend".

Voor België is het gironummer 000-1137770-57. Wij nemen aan dat u Vriend blijft tenzij u ons uiterlijk 1 oktober anders bericht.

Nabestellingen: Het is mogelijk om eerdere nummers na te bestellen door de prijs plus verzendkosten over te maken op giro 52730 van De Kleine Aarde in Boxtel. Nrs. 1-116 uitverkocht. Nrs. 117-123 € 1,70. Vanaf nr. 124 € 2,70. Verzendkosten € 1,36 voor 1 exemplaar, € 2,27 voor meer exemplaren.

Vormgeving: Quadro Vormgevers, Oss
Druk: Macula, Boskoop

Uitgave: Stichting De Kleine Aarde,
Centrum voor een duurzame leefstijl

Auteursrecht: De Kleine Aarde 2004
ISSN 0166-3704

De Kleine Aarde is een van de goede doelen van de Nationale Postcode Loterij.

Thema Werelds Wonen

8

Hoe fris is de schoonmaak?

20

Koken is toveren

38

Spijker: de badkamer

52

Ecco Eko: maak je eigen kleine aarde

36

Groene Vingers: slakken

50

En verder...

Postbus	4	Interview Tim Lang	34
De Kleine Aarde Nieuws	4	Innovatie: Mitka	41
Uit 't Nieuws	6	Antonya webportal	42
Regeladvertenties	19	MV wereldreis	45
Column Henselmans	19	Mensen & mogelijkheden	45
Kleureneconomie	23	Lente-uitjes	47
Vrienden van DKA	24	Regeladvertenties vakantie	48
Activiteitenmagazine	25	Column van de Kaa	51
Cursussen	28	Gelezen	54
Service	31	Ecocrypto	56
KookKunst	33	Column Sophie Koers	56

Werelds wonen

“Wat vindt De Kleine Aarde als Centrum voor een Duurzame Leefstijl van alle technische hoogstandjes in ‘Living Tomorrow’ in Amsterdam?”, werd mij gevraagd tijdens de uitzending van B&W waarbij ik eind december aanwezig was. Goede vraag: hoe trendy kun je zijn in je woninginrichting als je duurzaam wilt leven?

Ontwikkelingen in de woninginrichting zijn gericht op comfort en woonplezier, maar ook vaak op duurzaamheid. Natuurlijk gaat het om een combinatie. Je draagt niet bij aan duurzaamheid door ieder jaar een nieuw bankstel of nieuwe apparatuur aan te schaffen (op www.voetenbank.nl, zie je snel hoe dat je Mondiale Voetafdruk vergroot). Maar er zijn talloze duurzame innovaties die diezelfde Voetafdruk ook helpen verlagen en de ontwikkelingen op dat gebied gaan steeds verder. Zo kan een verbruiksmeter op alle apparaten die elektriciteit verbruiken, leiden tot meer inzicht in het energieverbruik en tot bewuste keuzes in besparing.

De tentoonstelling Werelds Wonen bij De Kleine Aarde laat onder andere trendy meubels, gas onder glas (bespaart energie), een *solatube* (brengt daglicht op een donkere plek in huis) en een houtkachel met een rendement van 80% zien. Comfort en een moderne uitstraling hoeven bij dat alles niet te ontbreken.

Kom vanaf 17 april eens bij ons kijken hoe trendy en eigentijds een duurzame inrichting kan zijn!

Marijke Kuipers,
directeur

Postbus

Stuur uw brieven naar:

Postbus 151, 5280 AD BOXTEL

De redactie behoudt zich het recht voor brieven in te korten of niet te plaatsen.

Duidelijke taal

Bij het lezen van het laatste nummer van het tijdschrift 'De Kleine Aarde' (nummer 126) viel me op dat er op veel plaatsen onnodig Engels gebruikt wordt. *Bike-experience, life-style, trial and error, eco-catering, mission statement...*

Waarom toch? Het Nederlands is toch duidelijk en sprekend genoeg? Waarom toch die dikdoenerij, die modieuzerigheid? Onnodig Engels, dat is de taal van mensen die in de Vooruitgang geloven, die mee willen hollen in de vaart der volkeren (*mainport en brainport, gateway en fly-over*); de taal van het bedrijfsleven en dan met name veel grotere bedrijven (*management, consultant*); de taal van mensen die mode heel belangrijk vinden (*beauty, trendy, outfit*).

De Kleine Aarde hoort daar toch niet bij? Duidelijke taal is voor allemaal!

Henk Tetteroo, Delft

Naschrift redactie: Eerlijk gezegd tilt de redactie niet zo zwaar aan enkele Engelse termen. Voor ons is Engels de mondiale taal aan het worden, hard nodig voor mondiale samenwerking. Maar het hoeft lang niet altijd, daar zijn we het mee eens. Daarom is uw brief een goed signaal.

Spijker op z'n kop

Naar aanleiding van de aflevering van Spijker op de kop over afwerking van binnenmuren heb ik een aantal aanvullingen. Auro heeft twee soorten zuivere witkalk met celluloselijm, die worden niet genoemd.

De info onder de kopjes 'veegvaste muurverf' en 'natuurhars-muurverven'

vind ik niet erg duidelijk. Ook staat in het informatiekader het woord 'natuur-latex'. Dat is mijns inziens verwarrend, omdat 'latex' een verzamelnaam is voor synthetische muurverf. Beter is om consequent over natuurmuurverf te spreken. De meeste mensen denken dat het verschil tussen synthetische en natuurlijke muurverf niet groot is. Dat is het echter wel. Enkele hoofdverschillenpunten: Auro natuur(muur)verf bestaat uit 100% plantaardige ingrediënten: geen milieubelasting van betekenis. Synthetische (muur)verf: 100% synthetisch bindmiddel, alle hulpstoffen en ca. 10% oplosmiddel uit aardolie; extreme milieubelasting.

Verder wordt silicaatverf op natuurlijke basis in ons land ook nog geleverd door Keim: namelijk de puur-silicaatverf (fa. Bofimex, Almere).

En nog een tip voor 'kleurlagen op waterbasis' ofwel 'sluieren' of 'glaceren'. Voor wie zelf met kleurpoeders gaat werken heeft Auro een speciaal 'glaceerverf-bindmiddel', waarmee iedereen pigment succesvol zelf kan aanmaken.

Hans Claessens, Auro, Naarden

Naschrift redactie: Het is helaas niet mogelijk om volledig te zijn binnen de beperkte ruimte van de rubriek 'Spijker op de Kop'. De redactie streeft er echter naar zo volledig mogelijk te verwijzen, via verkoopadressen en websites van leveranciers.

FOTO: ROY BEUSKER

Ook dit jaar werd de zeer welkome cheque overhandigd aan Marijke Kuipers, directeur van De Kleine Aarde.

Goed Geld voor De Kleine Aarde!

Ook dit jaar ontvangt De Kleine Aarde een bedrag van € 500.000 van de Nationale Postcode Loterij. In het afgelopen jaar speelden de deelnemers van de Postcode Loterij maar liefst 217 miljoen euro bij elkaar. Dit maakte Boudewijn Poelmann, voorzitter van de Nationale Postcode Loterij, op 29 januari jl. bekend tijdens het feestelijke Goed Geld Gala in Aalsmeer.

De Postcode Loterij is de grootste goede doelenloterij van Nederland en steunt 45 goede doelen op het gebied van mensenrechten, ontwikkelingssamenwerking en natuur & milieu.

Voorjaar op De Kleine Aarde: als het Ecopark op 1 april weer geopend wordt voor het publiek zijn er ook weer pasgeboren lammetjes te bewonderen.

Woonmarkt & Werelds Wonen

Het is weer bijna zover; op 1 april opent De Kleine Aarde haar deuren voor het publiek.

Met een feestelijke woonmarkt

op 17 april zal het nieuwe seizoen officieel worden geopend.

Deze woonmarkt zal in het teken staan van duurzame woning-inrichting. Verschillende producenten en leveranciers uit de Meierij zullen hierbij hun producten tonen aan het publiek.

De woonmarkt is tegelijk ook de opening van een nieuwe expositie op De Kleine Aarde: *Werelds Wonen*. Op deze expositie, die mede mogelijk gemaakt wordt door het Ministerie van VROM en Leader+, tonen verschillende ondernemers uit de Meierij hun veelzijdige producten op het gebied van duurzame woning-inrichting. De Kleine Aarde biedt hiermee consumenten inspiratie op het gebied van duurzame woning-inrichting en informatie bij de keuze van duurzame producten.

De tentoonstelling bestaat uit twee naast elkaar gelegen kamers die zijn ontworpen door onder meer een architect en een meubelmaker gespecialiseerd in duurzame interieurs. De ruimtes, verbonden door een keuken, hebben elk een andere uitstraling en functie. De bezoeker van de expositie kan met behulp van een informatiesysteem eenvoudig de weg naar de leverancier van de getoonde producten vinden. Speciaal voor deze tentoonstelling is een website ontwikkeld: www.werelds-wonen.nl.

In het thema van dit nummer (pagina 8 t/m 18) wordt uitgebreid aandacht besteed aan 'Werelds Wonen'.

Werelds Wonen

Restaurant De Kleine Aarde beloond met 5 sterren

Stichting wakker dier is in oktober 2003 gestart met een campagne om diervriendelijke restaurants te promoten. Ook De Kleine Aarde is de trotse eigenaar van het certificaat *Diervriendelijk restaurant*. In diervriendelijke restaurants vind je voldoende vegetarische gerechten en/of biologisch of schar-

relvlees op de kaart. De Kleine Aarde is beloond met 5 sterren wat staat voor uitsluitend biologisch vlees op de kaart. Alle restaurants die meedoen aan de campagne hebben tevens verklaard nooit legbatterij-eitjes of Foie Gras (ganzen- en endenleverpaté) te serveren. In een folder heeft Wakker Dier alle 100 adressen van diervriendelijke restaurants gebundeld. De folder is gratis aan te vragen bij Wakker Dier via (020) 463 89 24 of via www.wakkerdier.nl.

ILLUSTRATIE: LEN MUNNIK

FOTO: BRAM SMIT

Ligfiets voor kinderen op Bike-Experience

De *Bike-Experience* zal dit seizoen weer een belangrijke rol gaan spelen op De Kleine Aarde. Met een nog uitgebreider aanbod als vorig seizoen, kunnen jong en oud naar hartelust de meest bijzondere fietsen uitproberen op het testparcours. Eén van de nieuwe gezichten is de *Tiago*, een ligfiets-trike voor kinderen in de leeftijd van 6 tot 11 jaar. Het achterstuurmechanisme is gebaseerd op het zogenaamde Ackermann-principe, waarbij de wielbasis in de bocht constant blijft. Dit garandeert een goede wegligging. Bij deze trike is ernaar gestreefd de vormgeving simpel te houden, een kenmerk van Fastforward ligfietsen. De deelbaarheid speelt in dit ontwerp een grote rol: de fiets kan moeiteloos in een kleine ruimte opgeborgen worden dankzij de Quick-release wielen en het demontabele aandrijfdeel. Kortom: de *Tiago* is een mooie start voor een ligfiets-carrière. Kom hem uitproberen op De Kleine Aarde! Voor meer informatie: www.bike-experience.nl en www.fastfwd.nl.

De Kleine Aarde bekent kleur

Het is u waarschijnlijk al opgevallen: De Kleine Aarde is geheel gedrukt kleur! Ook de komende nummers van het tijdschrift zullen geheel in kleur verschijnen. Nog steeds gedrukt met inkt op plantaardige basis op 100% recycled papier, door een drukkerij die alles in het werk stelt om het milieu zo min mogelijk te belasten. Door efficiëntere werkwijzen is het De Kleine Aarde gelukt binnen het bestaande budget voor kleur te kiezen. We hopen zo een nog aantrekkelijker blad te maken. Niet alleen voor onze trouwe lezers, maar ook hoopt de redactie vele nieuwe lezers te werven en daarmee de Vriendenkring van De Kleine Aarde uit te breiden. U kunt ons daarbij helpen door mee te doen aan de actie Vriendendienst. Kijk snel op pagina 24!

AGENDA

19 en 20 juni 2004 Open Dagen bij de biologische boer en tuinder

In alle provincies zullen circa 200 biologische bedrijven hun deuren weer openzetten voor het publiek. Dit jaar met speciale aandacht voor

natuur op het boerenbedrijf. Een informatief dagje uit. Kom zelf proeven hoe biologische producten smaken.

Info: www.platformbiologica.nl.

26-27 juni 2004 Festival Globalisering

Festival Globalisering is een gratis, tweedaags festival over globalisering. Het doel is om bij een breed, geïnteresseerd publiek thema's rondom globalisering in perspectief te plaatsen. Het festival zal een open en stimulerende ontmoetingsplaats zijn voor uitwisseling van ideeën en meningen over globalisering.

Locatie: Universiteit van Amsterdam, locaties op het Roeterseiland.

Info: www.festivalglobalisering.nl.

26 en 27 juni 2004 Brussels Eco Week-End

Met aandacht voor nieuwe vormen van energie. Het "Brussels Eco Week-End" heeft als thema economie en de ecologie op het gebied van auto,

mobiliteit en verkeer. In de "Brussels Eco Trophy" starten voertuigen die samen (zoals in een Grand Prix) proberen om een zo groot mogelijke afstand af te leggen met exact dezelfde hoeveelheid brandstof. De winnaar is de wagen die het langste rijdt!

Locatie: Ter Kamerenbos, Brussel

Info: www.sopromauto.be/brussels-eco-week-end.

FOTO: EDO KARS

Eet geen Dierenleed

Jaarlijks komen ruim een half miljard varkens, kippen, koeien en andere 'productiedieren' na een kort en ellendig leven in de Nederlandse bio-industrie aan hun eind. 'Dat kan anders,' aldus een aantal Bekende Nederlanders, 'minder beestachtig, meer biologisch.'

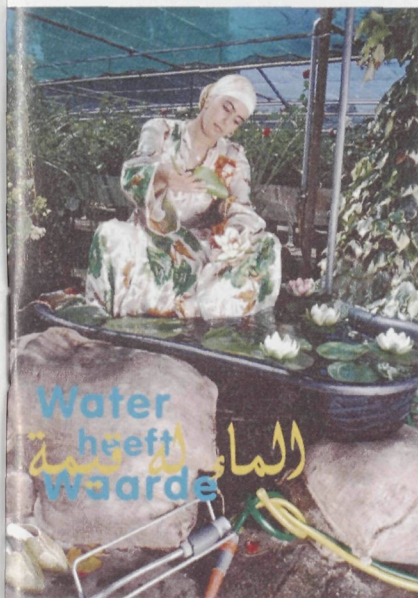
Eind december 2003 is de campagne Eet geen Dierenleed gestart. Katja Schuurman, Georgina Verbaan, Jort Kelder, Dolf Jansen en Ruud de Wild roepen het publiek op om diervriendelijk te consumeren. De BN'ers en de fotograaf Edo Kars werken allemaal

belangeloos mee om het dierenleed in de bio-industrie te bestrijden. In de loop van 2004 zullen ook tv-spotjes vertoond worden. De campagne is een initiatief van Jort Kelder en Stichting Varkens in Nood. Behalve door Stichting Varkens in Nood wordt de campagne gesteund door de Dierenbescherming, de Sophia-Vereniging tot Bescherming van Dieren, de Nederlandse Vegetariërsbond, Wakker Dier, CIWF, Stichting Natuur en Milieu en de Vissenbescherming. Kijk voor meer informatie op www.eetgeendierenleed.nl.

Draadloos toetsenbord op zonne-energie

Er is nu een draadloos toetsenbord op de markt wat zijn energie betreft via milieuvriendelijke zonne-energie: de CyMotion Master Solar. Gewone interieurverlichting is genoeg voor de zonnecel om de oplaadbare batterij van het keyboard in goede bedrijfsconditie te houden. Met de CyMotion Solar wordt een optische, energie besparende muis meegeleverd. Deze draadloze muis wordt gevoed via oplaadbare batterijen. Deze batterijen kunnen via de PC worden opgeladen met het meegeleverde laadkabeltje. Dit heeft als bijkomend voordeel dat de gebruiker door kan werken tijdens het opladen van de batterijen. Meer informatie: www.vierpool.nl.

Multiculti & milieu

Eén van de voordelen van de multiculturele samenleving is dat er gaandeweg een frisse en gevarieerde kijk op onze natuur en ons leefmilieu ontstaat. Veel allochtonen brengen hun eigen waarden en visies mee en verrijken daarmee onze beleving. Stichting wAarde uit Beek-Ubbergen brengt de bijdragen die allochtonen aan natuur- en milieubescherming geven voor het voetlicht. Zo blijken Marokkanen een lange traditie te hebben van zorgvuldige omgang met water. "Zelfs

al sta je midden in een oceaan, verspil het niet". Op dit gebied kunnen Marokkanen een waardevolle voorbeeldfunctie vervullen. Op de poster *Water heeft waarde* is dit op artistieke wijze uitgebeeld. Gemeenten en andere geïnteresseerden kunnen deze poster bestellen en in openbare ruimten op hangen. De poster is op A2-formaat en is te bestellen door het overmaken van € 17,50 per gewenst exemplaar op giro 8209960 van Stichting wAarde te Beek-Ubbergen, o.v.v. "poster". Info: www.waarde.nl

DeNieuwe Omroep en Nútopia gaan samen

DeNieuwe Omroep werd in 2000 door Aad van den Heuvel en Walter Etty opgericht met als doel positieve en oplossingsgerichte programma's te maken over mensenrechten, milieu en mondiale verhoudingen. In december 2003 werd omroepvereniging Nútopia opgericht, die in de programmering mens, dier, natuur en milieu centraal wil stellen.

Deze twee grote kanshebbers voor toetreding tot het publieke omroepbestel, DeNieuwe Omroep en Nútopia, hebben op 16 februari verklaard als één omroepvereniging verder te gaan en de aanvraag voor een zendmachtiging samen in te dienen. Daarvoor hebben de directeur van DeNieuwe Omroep, Anna Visser en Niko Koffeman, voorzitter van Nútopia, een intentieverklaring ondertekend. De omroepen zijn tevens met een slot-offensief begonnen om voor de peildatum van 1 maart zoveel mogelijk leden te werven. Ook na deze datum zijn nieuwe leden van harte welkom. Wordt dus lid en draag een steentje bij aan eerlijke verhoudingen en aandacht voor mens, dier, natuur en milieu op radio en televisie!

Voor meer informatie en lid worden kijk op:

www.denieuweomroep.nl

www.nutopia.nl

DeNieuwe Omroep
gaat de diepte in

Nieuwe opleiding in Zwolle: Life & Nature specialist

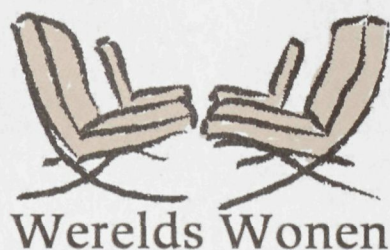
Het ROC Landstede te Zwolle start in 2004 een nieuwe opleiding. Het potentiële werkveld van de *Life en Nature specialist* omvat Natuur- en Milieuorganisaties, bedrijven en instellingen op het terrein van natuur(beleving), milieu en duurzaamheid. Informatie: www.landstede.nl

Mode met meerwaarde

Kuyichi brengt deze zomer weer een *funky fashion*collectie en een toonaangevende denimlijn. Hiermee wil dit trendy en tegelijk bewuste merk laten zien dat mode en fair trade een ijzersterk duo zijn. Kuyichi is meer dan alleen een innovatief, modern, sexy label. Kuyichi creëert stijl met meerwaarde. Vandaar de grote plus in het logo. Er worden niet alleen hoge eisen aan de eindproducten gesteld, maar ook aan het productieproces: de collecties worden met respect voor mens en milieu gefabriceerd. Waar mogelijk wordt gewerkt met biologisch katoen en met ateliers die eerlijke lonen en een menselijk werkklimaat garanderen. Zo eenvoudig als deze eisen klinken, zo gecompliceerd is de praktijk. Een eerlijk productieproces is niet van de ene op andere dag te realiseren. Dat kost tijd. Kuyichi heeft de visie duurzaam te ondernemen en hoopt dat andere merken volgen.

Steeds meer consumenten herkennen zich in deze denkstijl. Niet alleen in Nederland, maar ook in België, Zweden, Italië en Spanje; de landen waar Kuyichi verkocht wordt. Voor meer informatie: www.kuyichi.com

Wat is er leuker dan het inrichten van je huis? Met veel aandacht voor mens en materiaal. Bewust kiezen zodat je geniet en het milieu ontziet. Dit alles vormde het uitgangspunt van De Kleine Aarde voor het ontwikkelen van Werelds Wonen: met de nieuwe inrichting van de bezoekersruimten laten zien dat eigentijds hand in hand gaat met milieubewustzijn, ook bij de keuze van je inrichting.

Dat vormde ook de basis voor Aggie Fluitman en Giel en Marijke Aalders. Op eigen wijze brengen zij hun woonruimte tot leven. Aggie doet dat door bijna alle werkzaamheden bij het inrichten van haar molen zelf uit te voeren en met hergebruik van materialen. Giel en Marijke laten zich inspireren door het ruime aanbod van eigentijdse milieuvriendelijke meubels en materialen in hun comfortabele woning in een duurzaam gebouwde nieuwbouwwijk.

Naast deze inspirerende beeldverhalen laten we ook de ontwerpers van de nieuwe bezoekersruimten aan het woord. Jan Franssen en Frank Heerkens vertellen wat hen bezielt.

ILLUSTRATIES: ATELIER FRANSSEN

De Kleine Aarde bedankt de sponsors van Werelds Wonen:

Atelier Franssen, Patersstraat 12, 6828 AH, Arnhem, (026) 443 75 83, www.atelierfranssen.nl
Bertus Cremers, Taxandraplein 18, 5212 TX, Den Bosch, (06) 52 07 37 15, cavmetleem@hotmail.com
Biologische Bouw Collectief, Spaansehoek 11, 5133 NJ, Riel, (013) 534 31 60, bbc.bv@planet.nl
Bosch inbouwapparaten, Burg. Stramanweg 122, 1101 EN, Amsterdam ZO, (020) 430 45 00, www.bosch.nl
d line, Nijverheidslaan 31, 3903 AM, Veenendaal, (0318) 53 62 14, www.dline.com
De Brug Werkplekinterieur, Ruysdaelhof 9, 5642 JM, Eindhoven, (040) 281 64 95, www.werkplek.net
E.A.J. Bouwhuis, Spijkerstraat 116, 6828 DN, Arnhem, (06) 20 36 45 06, www.gpx.nl
Fa. Hutten, Siriusstraat 25, 5015 BT, Tilburg, (013) 460 94 60, www.hutten.com
Fair Trade Shop, Vughtestraat 40, 5211 GJ, Den Bosch, (073) 614 03 44, www.fairtrade.nl
Forbo Flooring, Industrieweg 12, 1566 JP, Assendelft, (075) 647 72 13, www.marmoleum.nl
Harrie Leenders Haardkachels, Industrieweg 25, 5688 DP, Oirschot, (0499) 57 27 10, www.leenders.nl
Hiddokk, Postbus 253, 5460 AG, Veghel, (0413) 35 10 06, www.hiddokk.nl
Hoogspoor BV, Ringbaan Zuid 380, 5022 GA, Tilburg, (013) 542 51 82, www.hoogspoor.nl
Jos Donders, Wilhelminapark 29, 5041 EC, Tilburg, (013) 542 37 52, www.donders-interieur.nl
Karsmakers BV, Avignonlaan 53, 5627 GA, Eindhoven, (040) 248 47 67
Klussenbedrijf Manus, Zonnevloed 5, 5283 GL, Boxtel, (0411) 63 53 33, klusmanus@zonnet.nl
Kringloopwinkel Vindingrijk, Ridderspoorstraat 2, 5212 XP, Den Bosch, (073) 613 88 12, www.vindingrijkkringloop.nl
Leembouw Nederland, 2e Helmerstraat 51, 1054 CD, Amsterdam, (020) 689 25 15, www.tierrafino.nl
Natuur in Vorm, Terheijdenstraat 3c, 4811 AW, Breda, (076) 522 95 17, www.natuurinvorm.nl
Philips, Antwoordnummer 10461, 5600 VB, Eindhoven, (040) 278 75 00, www.lighting.philips.nl
Sari, Korianderstraat 14, 5643 AS, Eindhoven, (040) 212 55 65, www.sari-textiel.nl
Sebunga leemstucwerk, tadelakt en kalk, Twaalfmorgenstraat 4, 5212 SP, Den Bosch, (06) 53 58 19 28, www.sebunga.nl
Stokke Studio Oisterwijk, De Lind 12, 5061 HW, Oisterwijk, (013) 528 21 69, www.stokke.com
U.P. Quality & Environment B.V. (Aquamarijn), Dokweg 40, 1976 CA, IJmuiden, (0255) 54 84 48, www.ursapaint.nl
Valhal woonideeën, Ekkersrijt 4105, 5692 DD, Son, (0499) 47 74 40, www.valhal.nl
Voermans, Postbus 65, 5280 AB, Boxtel, (0411) 673919, www.voermans.nl
Vorm en Inhout, Goirkestraat 181, 6051 GH, Tilburg, (013) 535 83 76, www.vormeninhout.nl
Wendy Schoenaker, Eendrachtspolder 32, 5235 TB, Den Bosch, (06) 21 26 31 15, www.wendyschoenaker.nl
Zonnevlecht natuurkeukens, Kerkstraat 42, 5391 AA, Nuland, (073) 532 54 97, www.zonnevlecht.info

Leven van de wind

DUURZAAM INRICHTEN MET WEINIG GELD

Een molen is een prachtig voorbeeld van hoe de mens de krachten der natuur schoon kan gebruiken. Met wind kan immers bemalen worden, wist de befaamde Leeghwater al (en legde op die manier de Schermer en Beemster droog). Aggie Fluitman stak haar handen uit de mouwen op de achtkante binnenkruier aan de Alkmaarse Molenkade. Met veel geduld verbouwt ze het inwendige van deze watermolen tot een persoonlijk paradijs om in te wonen.

TEKST: TSEARD ZOETHOUT FOTOGRAFIE: JANSJE KLAZINGA

Ze was altijd al met hout aan de gang, werd hoofd van de huishouding op de klippen 'Amsterdam' en kreeg in 2001 bij thuiskomst uit Halifax (Canada) te horen dat haar aanvraag voor bewoning van de achtkante binnenkruier - waar de wieden inwendig worden gekruide - goedgekeurd was. Ze sprong een gat in de lucht. "Met een vijzelmolen", prijst Aggie, "ben je, net als bij varen, volledig afhankelijk van wind en water."

'Duurzaam gebruik van de ruimte vereist veel denkenenergie'

Niet al haar plannen om de eertijds afgebrande watermolen duurzaam te verbouwen, zijn gerealiseerd. Zo haalde haar plan voor een warmtepomp met lage temperatuursysteem bakzeil bij de molenstichting - waarvan ze de molen huurt. "Jammer," zegt Aggie, "onze gasrekening is torenhoog. Door de vele vreemde hoeken en gaten van de watermolen, bijvoorbeeld daar waar de vijzel zit, is de molen moeilijk te isoleren." Grote oppervlakten in de benedenverdieping heeft Aggie goeddeels geïsoleerd met CFK-vrij selthaan (40 mm. dik) met daarop dun aluminium papier dat ze wegens het grote volume relatief goed-

koop kon aanschaffen (vlaswol was niet mogelijk binnen haar budget). Recycling en zelfredzaamheid staan voor Aggie en haar vrijwilligers centraal. Uit haar oude woning heeft ze houten deuren gehaald die op de molen worden aangepast. Een tweedehands aanrecht vond ze in de krant. De douche en het keukenblad zijn zelf gemaakt.

"Leven met wind en water zorgt voor vele rare dilemma's", benadrukt Aggie. "De badkamer kan ik niet betegelen omdat een molen 'werkt'. Dan springen de tegels me om de oren. Door de vele rare hoeken en gaten is prefab onmogelijk. Het kan niet anders dan maatwerk zijn. Duurzaam gebruik van de ruimte vereist veel denkenenergie."

Schipperen

Daarbij is het schipperen tussen eisen van milieu en mensen. Grote gedeelten van de molen zijn bijvoorbeeld met houtolie (Osmo Color) afgewerkt, maar de dragende delen niet. "Die wilde ik eerst met verf op waterbasis afwerken. De vrijwilliger die me daarbij hielp, vond bescherming echter onvoldoende en koos voor verf op terpentijnbasis, mede vanwege het gemak. Toen deed ik toch water bij de wijn. Aan mijn molen moet je ook kunnen aflezen met hoeveel plezier eraan gewerkt is."

Op www.molenc.nl komt u meer weten over Aggie's lotgevallen tijdens de verbouwing van de molen.

'Leven met wind en water zorgt voor rare dilemma's'

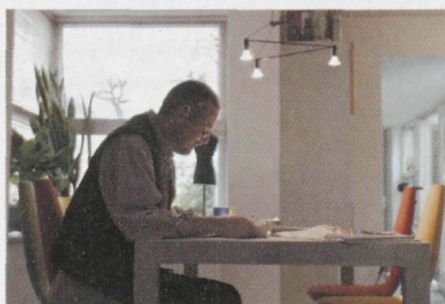
Leef Ruimte!

Met natuurlijke materialen kan maximale ruimte voor gezelligheid worden geschapen. Dat bewijst de woning van de familie Aalbers in de duurzame wijk Dichteren in Doetinchem. Voor de familie - vader, moeder en drie dochters - is milieubewust wonen haast vanzelfsprekend.

TEKST: TSEARD ZOETHOUT FOTOGRAFIE: ROOS VAN DER SANDEN

Op de vloer ligt lino-
leum, een praktische
vloerbedekking, ook
voor cavia Max.

Ruim zes jaar geleden betrok de familie Aalbers een ruim *DuBo* (duurzaam bouwen) hoekhuis met een binnenpatio in Dichteren.

Hoewel de familie grote aandacht aan duurzaamheid besteedt, is het milieu geen dogma voor hen geworden. "Bij onze aankopen letten we niet altijd op de milieubalans maar ook op het aanbod en de kosten." Trots wijst Giel op de blauw met grijs geschilderde kast in de kamer. "Dit lijkt een designkast toch? Ik kocht de kast bij de kringloop, en heb hem zelf geschilderd. Ik noem het onze kringloopkluis." En hij wijst me op het ingenieus verborgen slot van de kast.

Gas onder glas

De op poten staande keuken van Atrium, (een speciaalzaak voor duurzaam meubilair), is de trots van de familie. Opvallend aan deze keuken is het kookblad van anderhalve vierkante

meter, waar twee bronnen volgens het 'gas-onder-glas' principe vier kookpitten verwarmen.

"Een bijzonder praktische en zuinige kookplaat," vertelt Anneke. "De achterste pitten liften als het ware op de voorste pitten mee." Ze voegt de daad bij het woord: ik hoor het zachtjes tikken van de thermostaat als ze een pan water op het vuur zet. Even later houdt het tikken op: het water kookt. De pan verhuist naar de achterste pit, en het water blijft aan de kook. "Je piepers worden gaar op de restwarmte van de voorste pit, die door het glas niet verloren gaat. Het is zo eenvoudig, maar heel slim." Anneke is enthousiast, dat is duidelijk.

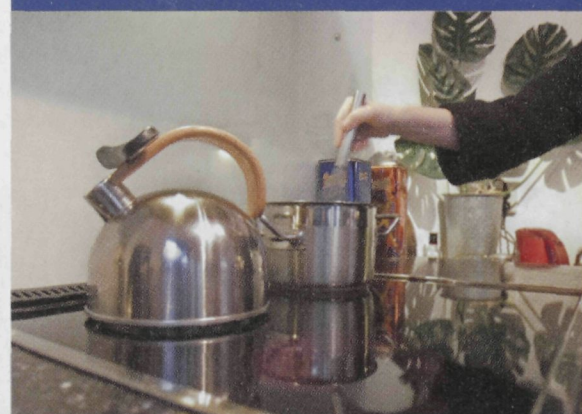
De fronten van laden en kasten zijn in multiplex uitgevoerd. Het aanrecht is van granito. Dat alles maakt de keuken tot een milieubewuste en sfeervolle aanwinst van het huis.

Vakmanschap

Een ander pronkstuk van de familie Aalbers is de tafel die met zeep wordt onderhouden en waar zes Stokke stoelen omheen staan. De tafel, gemaakt uit massief eikenhout door mens- en milieuvriendelijk meubelbedrijf 'Kopshout' uit Nijmegen, kent nog de oude blinde zwaluwstaartverbindingen om het blad aan de poten te bevestigen, een staaltje van ouderwets vakmanschap. Kwaliteit en uitstraling gaan hier hand in hand met milieubewustzijn.

▲ Eén van de 'kunstkrakjes', waarvan er een aantal in het huis staan, gemaakt door een meubelmakerij 'Kopshout' in Nijmegen.

▲ Anneke demonstreert de 'gas-onder-glas' kookplaat.

Binnenhuisarchitect Jan Franssen en ontwerper/meubelmaker Frank Heerkens richten dit voorjaar twee vertrekken bij De Kleine Aarde in. Daarbij hoeft niemand te vrezen dat onaangename geuren en kleuren zullen optreden. Integendeel: natuurlijke oliën, bijenwas en (milieu)vriendelijk sfeerlicht accentueren het wezen van de materialen. 'A thing of beauty is a joy forever'.

TEKST: TSEARD ZOETHOUT

Milieubewust leven kán saai, oubollig of ouderwets burgerlijk zijn. Vooral als bij de woninginrichting uitsluitend op milieu-aspecten wordt gelet. Het kan anders wanneer esthetische zin en algehele gezondheid, zowel tijdens als vóór na de inrichting, een rol spelen. Dan wordt onze woning een plezier, een aangename ervaring die zich tot in lengte van dagen uitstrekt. Die visie komt sterk naar voren in het werk van Jan Franssen en Frank Heerkens, de eerste binnenhuisarchitect, de laatste ontwerper en meubelmaker. Beiden zetten zich hartstochtelijk in om de meest intieme vorm van leven, namelijk wonen, tot een verrukkelijke totaalervaring te maken. Maar dan wel met zo min mogelijk milieubelasting en toch betaalbaar. Belangrijk in hun werk is het wezenlijke van de gebruikte materialen en een fris-gezonde uitstraling.

Natuurlijke kwaliteiten

Via de VIBA (Vereniging Integrale Biologische Architectuur) te Den Bosch is De Kleine Aarde in contact gekomen met Jan Franssen, de binnenhuisarchitect die binnen deze organisatie de werkgroep 'interieur' coördineert. Hij werkt al meer dan twintig jaar volgens bouwbiologische principes die hij in vakblad *Gezond Bouwen en Wonen* als volgt omschrijft "De kwaliteit van ons leven wordt sterk bepaald door de kwaliteit van ons

ARCHITECT EN MEUBELMAKER ONTWERPEN NIEUWE INRICHTING Natuurlijk wonen in geuren

Jan Franssen: "Naast vormgeving besteed ik veel aandacht aan licht om sfeer te scheppen. Naast direct en indirect licht spelen ook lichtkleur en lichtreflectie, maar ook de structuur en kleur van de oppervlakken mee. Dat bepaalt immers mede het rendement van de verlichting. De bezoeker van De Kleine Aarde kan straks uitgebreid zien hoe de diverse lampsoorten en armaturen toe te passen zijn, welke sfeer ze geven en wat het energieverbruik is."

FOTO: ROOS VAN DER SANDEN

binnenmilieu en de effecten daarvan op de geestelijke gezondheid van de gebruikers. Juist in een interieur worden alle zintuigen aangesproken. De meubilering en stoffering, de smaak, geur en kleur, en de akoestiek maar ook de subtiële energetische aspecten van een ruimte zijn van even groot belang als de bouwfysische kwaliteiten.”

Op de benedenverdieping van De Kleine Aarde zullen Franssen en Heerkens hun sporen nalaten: de twee afzonderlijke ruimtes worden omgebouwd tot een huiselijke en een meer actieve kamer, gescheiden door een open, op maat gemaakte keuken, uitgevoerd in massief hout.

“De eerste kamer, bedoeld voor gasten en medewerkers, wordt intiem en speels ingericht met elementen uit diverse woonstijlen”, licht Franssen toe. “De zithoek wordt gevormd door een ruime tweezitsbank met zitkubussen van wolvlit in verschillende kleuren. De kersenhouten vloer, afgewerkt met olie en bijenwas, het wollen vloerkleed en de aangename houtkachel versterken dat intieme gevoel nog eens. Tegen de korte wand komt een thuiswerkplek, uitgevoerd in met effen linoleum bekleed multiplex, waar de bezoeker zich kan informeren over milieuvriendelijke materialen, producten en leveranciers.”

Sprekend hout

De open keuken vormt het hart van de twee ruimtes. Dat is te danken aan Frank Heerkens, een ontwerper en meubelmaker

uit Tilburg die door Franssen bij het project werd betrokken. Heerkens realiseerde zich vijftien jaar geleden steeds meer dat kunstgrepen als formica en gespoten hout de puurheid van z'n vak teniet doen. “Het is fijn als een meubel mooi is om naar te kijken, maar ik wil meer: een meubel vanuit het wezen van het hout laten ontstaan, dat vind ik een uitdaging. Dat ben ik na een serie opdrachten voor een kunstenaar pas goed gaan beseffen. Het mooiste is om het hout in de volle breedte te gebruiken. Toen ik dat de eerste keer deed, werd iets in me in beweging gezet dat bijna onbeschrijflijk was. Nu is steeds vaker de natuurlijke vorm en de schoonheid van de boom het uitgangspunt van mijn ontwerp. In de keuken die ik maak voor De Kleine Aarde verwerk ik het hout bijvoorbeeld op een speciale manier. De ladefronten worden vervaardigd uit twee opeenvolgende planken van de boom, zodat die het nervenpatroon gespiegeld laten zien.

Prijs & waarde

Voor de betrokkenen blijft duurzaamheid nauw verbonden met concessies. Het beschikbare budget voor deze opdracht was zeer beperkt. Beiden dragen echter De Kleine Aarde en de verdere verbreiding van het duurzame gedachtegoed een warm hart toe. Waarde wordt niet uitsluitend door prijs bepaald, menen ze. “Wat we willen laten zien”, besluit Franssen, “is dat duurzame woninginrichting mooi én betaalbaar kan zijn.”

G VOOR DE KLEINE AARDE en kleuren

Frank Heerkens: “De Nederlandse consument is het contact met levend materiaal zoals hout bijna verloren. Door veelvuldige toepassing van superglad fineer heeft men een beeld van hout gekregen dat niets meer met de oorspronkelijke schoonheid te maken heeft. Gelukkig zie ik steeds vaker dat opdrachtgevers enthousiast raken wanneer ik ze met echt massief hout in aanraking breng. Wanneer een tafel dan twee of meer generaties meegaat, wordt de aanschafprijs relatief.”

FOTO: FRANK HEERKENS / VORM EN INHOUD

VORM EN INHOUT

**natuurlijk materiaal
natuurlijke afwerking
natuurlijk mooi!**

ONTWERP EN UITVOERING meubels objecten keukens
met respect voor mens en natuur

Frank Heerkens

Goirkestraat 181 5046 GH Tilburg tel. 013 535 8376
www.vormeninhout.nl

Wonen en werken

Wij richten leefomgevingen in. Wij doen dat in woningen, kantoren en in de gezondheidszorg. Daarbij maken wij bij voorkeur gebruik van natuurlijke materialen en afwerkingen. Afwisselend, ademend, expressief. Onzichtbaar maar voelbaar is de invloed die dat heeft op de omgeving en op de mensen die daarin verblijven.

Wij verwerken hout van verantwoorde herkomst, FSC gecertificeerd, zodat ons werk het buitenleven niet schaadt. Meer weten? Bel of mail ons, het is de moeite waard. Je 'huis' is tenslotte je derde huid.

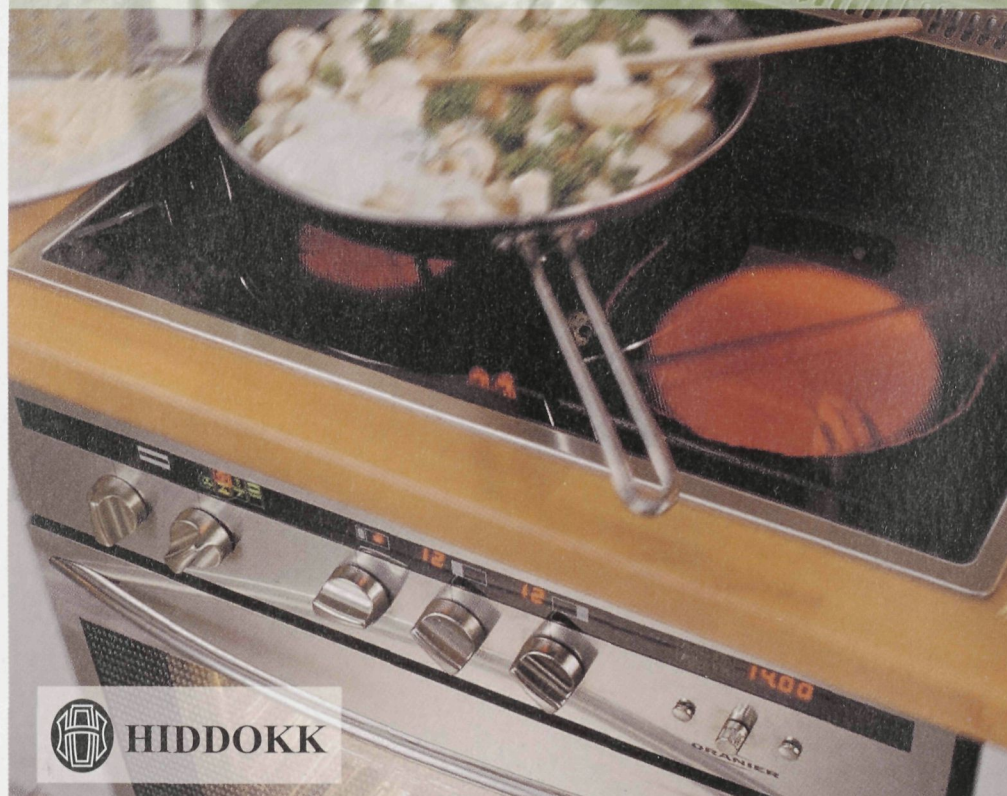
WERKPLEKINTERIEUR

De Brug
Werkplekinterieur
Ruysdaelhof 9 Eindhoven
Tel: 040-2816495
Web: www.werkplek.net
Mail: info@werkplek.net

REVOLUTIONAIR GAS

kookstelsel betekent: **KOKEN MET AUTOMATISCHE PILOOT**

*Eindelijk... Koken op gas
met het schoonmaak gemak
van een glaskeramische plaat.*

HIDDOKK

Gas onder glas®
de nieuwe manier van koken

Dankzij microcomputers werkt deze unieke gascombinatie automatisch. Zo is de **Gas onder glas®** kookplaat (ook los te koop) voorzien van een aankookautomaat en kookduurbegrenzer. De **volautomatische Gasoven** biedt alle gangbare voorkeuzeprogramma's voor de meest nauwkeurige temperatuurinstelling, werkt met **professionele hete-luchtcirculatie en automatisch bak- en braadprogramma** voor het allerlekkerste bak- en braadresultaat. Een vaatwasmachinebestendige ovenlade maakt deze set compleet. **HET NEUSJE VAN DE ZALM DUS...**

Nieuwsgierig?

bel HIDDOKK (0413) 351006
of kijk op www.hiddokk.nl

MET LIEFDE VOOR MENSEN EN MEUBELS

Woonwens wordt werkelijkheid

‘Ons lichaam, de natuurlijkste zaak van de wereld. Maar ook ons kostbaarste bezit. Mooi van vorm en prachtig van functie. Iets om heel zorgzaam mee om te gaan.’ Dit statement staat op de openingspagina van de smakvolle brochure van Valhal.

In de zeven vestigingen van Valhal woonideeën vind je een keur aan meubels waarvoor hetzelfde principe geldt: mooi van vorm, uitgekende functionaliteit en heel duurzaam. Mensen die geen genoegen nemen met namaak en bewust en verantwoord willen leven met respect voor zichzelf en hun omgeving, vinden hier alles wat hun hart begeert om hun woning smaakvol in te richten.

Vanzelfsprekend

Alle meubels van Valhal zijn gemaakt met een scherp oog voor detail en aandacht voor ergonomie. De productie van de meubels geschiedt op ecologische wijze en met natuurlijke materialen. ‘Vanzelfsprekend, als je net zo veel van mensen als van meubels houdt’, zegt de heer van der Vlist. Samen met een broer en een aantal collega’s is hij de drijvende kracht achter de de zeven vestigingen van Valhal. ‘Wij hebben bewust gekozen voor

locaties op de grote woonboulevards. Wij willen het publiek laten zien dat duurzaamheid en smaak hand in hand kunnen gaan. Ons uitgangspunt blijft ecologie en ergonomie, maar mensen willen vooral een meubel dat ze mooi vinden. Daarop inspelen is onze voortdurende uitdaging’.

De vestigingen van Valhal vindt u op: Villa Arena in Amsterdam, Meubelboulevard Groningen, Woonboulevard Heerlen, Meubelplein Leiderdorp, Woonmall Alexandrium in Rotterdam, Meubelplein Ekkersrijt in Son en Meubelboulevard Utrecht. Meer info op www.valhal.nl

**DUURZAME OPLOSSINGEN
HEBBEN NIET VEEL
VOETEN IN DE AARDE.**

Hoogspoor, één van de mooiste verlichtingszaken van Nederland, biedt de alternatieven om thuis of op kantoor bewuster om te gaan met energie en grondstoffen. Bij het samenstellen van uw lichtplan wordt er gezocht naar duurzame oplossingen. Er wordt gekeken naar recyclebare materialen en naar een energiezuinig type lichtbron.

Ook is Hoogspoor gespecialiseerd in Domotica, een slimme combinatie van een aantal technieken om te besparen op energie en tevens comfortabeler en veiliger te leven.

Meer weten? Maak dan een afspraak met één van onze adviseurs.

HOOGSPOOR
DESIGN LIGHT

Ringbaan Zuid 380 - 5022 GA Tilburg
Telefoon: 013 5425182 - Fax: 013 5423374
E-mail: info@hoogspoor.nl

Tierrafino

Kleur en stuc in één

Tierrafino Nederland

2e Helmerstraat 51

1054 CD Amsterdam

Tel. 020 68 92 515

is producent en

leverancier van alle

leembouwproducten.

Tierrafino Leempleister

Tierrafino Base grove basis

leempleister

Tierrafino Contact primer

Tierrafino Fix leemfixatief

Tierrafino Stone originaal

Tadelakt

Tierrafino Paint leemverf

info@tierrafino.nl

http://www.tierrafino.nl

REGEL

ADVERTENTIES

Maximaal 50 woorden. Tarief: t/m 20 woorden € 24,96. Daarboven € 1,25 per woord. Voor brieven onder nummer € 3,51 extra. Bewijsnummer € 4,54 extra inclusief BTW. Stuur uw tekst op papier, per fax (liefst getypt) of e-mail naar Regeladvertenties, De Kleine Aarde, Postbus 151, 5280 AD Boxtel, fax (0411) 68 34 07, h.petter@dekleineaarde.nl. Vermeld uw adres; u krijgt een acceptgiro toegestuurd. De redactie behoudt zich het recht voor advertenties niet te plaatsen. Zend uw regeladvertentie voor het zomernummer vóór 1 mei 2004 in.

Te koop

AGA'S leverbaar van volledig nagekeken tot geheel opnieuw geëmailleerd. Tevens voor onderhoud, reparatie en ombouw naar olie, gas of propaan, tel. (0223) 52 19 81.

FIN-OVEN bouwpakketten, geheel droog stapelbaar en in combinatie met leem/baksteenbouw. Inclusief stookdeuren met glas, roosters, enz. bouwtekening en bouwomschrijving. Bel voor documentatie. Tigchelaar Tegelkachels tel. (0566) 60 21 71 of fax (0566) 60 19 71.

PIET DE VRIES TEGELKACHELS Ook voor spekteenkachels op maat. Totaalverwarming op basis van zonne-energie en hout. Gezond, schoon en zuinig. Sellingen, tel. (0599) 32 42 29. www.pietdevriestegelkachels.nl

Brede grenen **VLOERDELEN**, 16, 19 of 21 cm breed € 16,- per m², incl. BTW. Kamerdroog, evt. breder en in eiken. **BAX TERHEYDEN**. Tel. (076) 593 21 88.

KWEEKKAS; Graafland 23 H, 3,1 x 2,4 m., compleet met o.a. twee tabbletafels, raamuitzetters enz. Nieuwebrug (Haarlem). Vraagprijs € 975,00. Tel. (023) 536 36 39.

Nabij **ZWOLLE**, in prachtige omgeving, bij landgoed, voormalige boerderij met twee wooneenheden. Ruim 1 hectare (weiland, boomgaard, kikkerpoel), diverse bijgebouwen. Tel. (038) 421 29 23.

KEES ROLSMA 's lijnolieverf op natuurbasis, in diverse kleuren verkrijgbaar, tevens schildersadvies, tel. (074) 250-88 39, Adres: Kees Rolsma. Paulinasraat 16, 7555 JW Hengelo (ov)

Cursussen

3 daagse workshop **SPEKSTEENBEELDHOUDEN** in Limburg. Incl. overnachtingen en maaltijden voor maar € 197,00. Voor meer informatie: www.intniet.nl, info@intniet.nl tel. (077) 465 41 69.

Diversen

DE GROENE HYPOTHEEKADVISEURS, op zoek naar een duurzame betaalbare hypotheek? Onze adviseurs werken door heel Nederland en komen graag bij u thuis voor een vrijblijvend advies. Bel voor een afspraak: (0182) 57 02 90.

ERVAREN ONTWERPER, met twee rechterhanden, biedt hulp aan bij **DUURZAME** projecten, tegen zeer schappelijk honorarium. Hans Keijser, (0492) 55 42 85 of vbk@worldonline.nl

Gevraagd, **SCHILDER** of schildersbedrijf. Die interesse heeft voor overname van een Bio-Ecologisch schildersbedrijf. Ruime ervaring moet aanwezig zijn. U kunt reageren op onderstaand adres. Alleen schriftelijk. Kees Rolsma, Paulinasraat 16, 7555 JW Hengelo (ov).

(Lees verder op pagina 48)

COLUMN

MARIEKE HENSELMANS

Schoonmaak

Vroeger was het voorjaar de tijd van de grote schoonmaak. Moeders sleepten met hulp van de buurvrouw een deel van de meubels het huis uit en gaven het huis een grote beurt, met groene zeep en soda. Het huishouden, inclusief voorjaarsschoonmaak, was een zaak van belang. Bepaalde taken deed men dagelijks, de rest (op vaste dagen) wekelijks, maandelijks of jaarlijks. Met de opkomst van de vrouwenemancipatie kwam daar verandering in. Buitenshuis werken werd hét doel van het leven, en het salaris dat een vrouw verdiende zo'n beetje het enige waar ze status aan kon ontlenen. Nu bijna de hele beroepsbevolking buiten de deur werkt is het aanzien van huishoudelijk werk zo belabberd geworden dat eigenlijk niemand het nog wil doen. In twintig jaar tijd is daarmee ook de vaardigheid van het organiseren van een huishouden verloren gegaan. Niet elke verandering is een verbetering. Veel mensen verzuipen inmiddels in onoverzichtelijke achterstanden, zowel op gebied van opruimen als van schoonmaken. Consuminderaars lijken een grotere kans te lopen zichzelf

FOTO: TACO ANEYMA

Marieke Henselmans, journalist en auteur van o.a. 'Altijd Genoeg'

terug te vinden in een overvol plakkerig huis. Ze bewaren veel, wegens 'je weet maar nooit' en uit respect voor de dingen. Betrokkenheid bij de maatschappij, een schoner milieu en streven naar een wat betere wereld kost tijd. Die dus niet aan opruimen en schoonmaken besteed

kan worden. Dat wonen in een stoffige kringloopwinkel maakt somber en moedeloos. En dat is in deze veeleisende turbotijd wel het laatste waar we op zitten te wachten.

De eerste stap om deze neerwaartse spiraal te doorbreken is erkennen dat het huishouden bestaat, nuttig en nodig is, en dat het tijd kost. Als je vervolgens inventariseert welke taken er zijn en hoe vaak ze (volgens jou) gedaan moeten worden, is de kans groot dat je uitkomt bij de herinvoering van een was- en een strijkdag. Van een taakverdeling onder de huisgenoten, en van de grote voorjaarsschoonmaak. Waarbij je, milieutechnisch gezien, nog het beste gebruik kunt maken van groene zeep en soda. Waarna je, als het goed is, ook (her)ontdekt: een opgeruimd huis zorgt voor een opgeruimd gemoed.

Niet iedereen associeert de komst van de lente met de grote schoonmaak, maar niemand ontkomt eraan: rigoreus of regelmatig, schoonmaken moet gebeuren. Aangezien schoonmaken per definitie vervuilt, ging De Kleine Aarde op zoek naar de minst vervuilende producten.

TEKST: CHANTAL OVERGAUW

Hoe FRIS is de schoonmaak?

FOTOS: ROOS VAN DER SANDEN

Hoewel voor elk schoonmaakkarwei een apart product bestaat, reinigt vloeibare of groene zeep in het algemeen voldoende. Voor glanzend geverfde oppervlakken is zeep minder geschikt, omdat dit de verf dof kan maken. En in gebieden met hard leidingwater (meer dan 16 graden dH), wordt zeep voor een groot deel inactief. Daardoor heeft u er meer van nodig, wat een grotere milieubelasting betekent. In deze gevallen kunt u een allesreiniger gebruiken.

Veel conventionele allesreinigers uit de supermarkt zijn gemaakt op basis van petrochemische tensiden (= wasactieve stoffen). Er kleven nogal wat nadelen aan dergelijke producten. De grondstof voor petrochemische tensiden is aardolie. Bij gebruik van aardolie als grondstof wordt bij afbraak van het product extra kooldioxide, een broeikasgas, aan de atmosfeer toegevoegd. Bij producten op basis van plantaardige grondstoffen is dat niet het geval, omdat het kooldioxide eerst door de plant zelf aan de atmosfeer is onttrokken. Per saldo vindt hier dus geen toename van kooldioxide plaats. Redenerend vanuit het voorzorgsprincipe lijkt het daarom beter om allesreinigers met plantaardige (en/of dierlijke) tensiden, vaak kokos- of palmolie, en zonder

kunstmatige toevoegingen te gebruiken. Helaas worden kokos- en palmolie vaak (nog) niet biologisch geteeld. En het gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen zijn ook milieubelastend. Een merk dat gedeeltelijk biologisch geteelde grondstoffen gebruikt, is bijvoorbeeld Sonett, te koop bij sommige natuurvoedingswinkels.

Giftige stoffen

Volgens de Europese wetgeving dienen alle wasactieve stoffen, of deze nu van plantaardige en/of dierlijke of van petrochemische oorsprong zijn, binnen 28 dagen voor 90 procent te zijn afgebroken (de zogeheten OECD Screening Test). Deze norm slaat op de zogeheten primaire afbraak, waarbij de tensiden in stukjes uiteenvallen. De tensiden zijn dan nog niet volledig afgebroken.

Tip: Let op de dosering

Gebruik niet meer dan op de verpakking staat. Het belast het milieu en werkt soms averechts. Belangrijker zijn tijd en beweging. Goed schrobben en het middel een poosje laten inwerken. Door geconcentreerde schoonmaakmiddelen te kopen, bespaart u bovendien aan verpakking.

Na zuivering van het afvalwater is het grootste deel van de resterende tensiden verwijderd (onder meer in zuiveringsslib beland dat grotendeels wordt verbrand), een klein deel gaat door de zuivering heen en beland in het oppervlaktewater. Het is een klein percentage, maar volgens critici in absolute zin een grote hoeveelheid, die bovendien moeilijk afbreekbare tensiden zou bevatten en giftige stoffen die zich in het milieu opstapelen. Deze giftige stoffen kunnen bestaan uit onzuiverheden in de aardolie zelf, zoals dioxaan, en uit toevoegingen in conventionele allesreinigers als (water)ontharders, oplosmiddelen, ammoniak, conserveermiddelen of geur- en kleurstoffen. Geurstoffen (muskusverbindingen) zijn volgens Bart Opzeeland, campagne medewerker Giftige Stoffen en Schone Oplossingen bij Greenpeace, kankerverwekkend. En al zijn dergelijke verbindingen sinds kort verboden, er worden nieuwe uitgevonden waarvan volgens Opzeeland niet zeker is of niet ook deze stoffen kankerverwekkend zijn.

Voedingsbodem

Ook de badkamer en het toilet worden voldoende schoon met vloeibare of groene zeep. Voor degenen die zweren bij

	Doen	Niet doen
Allesreiniger	Zachte of groene zeep is een milieuvriendelijk schoonmaakmiddel voor het reinigen van alle gladde oppervlakken, behalve glanzend gevelde oppervlakken. Gebruik voor zulke oppervlakken afwasmiddel of een allesreiniger met wasactieve stoffen van plantaardige oorsprong.	Allesreinigers op basis van petrochemische detergenten.
Schuurmiddel	Gebruik een droge variant zonder chloor of geurmiddel. Ook een schuursponsje met zeep werkt vaak goed.	Schuurmiddel met chloor en/of geurmiddel.
Glas reinigen	Reinigen met afwasmiddel met wasactieve stoffen van plantaardige oorsprong of zachte zeep. Naspoelen met azijnwater voor een blinkend resultaat.	Schoonmaakmiddelen met ammonia (Ammonia is een ongezonde stof die zeer toxisch is voor waterorganismen.).
Sanitair	Groene of zachte zeep	Chloor en chloorhoudende producten.
Toiletspot	Vloeibare zeep, eventueel een wc-reiniger op basis van azijn, waterstofperoxide of citroenzuur.	Gebruik geen wc-steentjes of -blokjes. Ze reinigen noch ontsmetten en zijn dus overbodig.

een beetje chloor voor de hygiëne: chloor reinigt niet. Chloor doodt bacteriën die vervolgens weer net zo snel terugkomen als het vuil niet wordt verwijderd. Beter is het om de voedingsbodem voor de bacteriën weg te nemen door regelmatig schoon te maken. Over de milieueffecten van chloor zijn de meningen verdeeld. Volgens Greenpeace komen bij de productie van chloor dioxines vrij die aantoonbaar zelfs in moedermelk terechtkomen. Volgens het Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA) is dit niet het geval. Als er al dioxines vrijkomen, is dat niet bij de productie van chloor, aldus het RIZA, maar bij het verbranden van chloorhoudende stoffen. Wel vond het instituut in water na zuivering gechlorreerde microverontreinigingen. Noodzakelijk is het in elk geval niet, schadelijk misschien wel. Uit voorzorg misschien dan toch maar geen chloor gebruiken? Vindt u uw toilet na schoonmaken met groene of vloeibare zeep toch niet schoon genoeg, gebruik dan liever een toiletreiniger op basis van azijn of citroenzuur. Aanslag en kalk zijn te verwijderen met schoonmaakazijn. Giet een flinke scheut azijn in de toiletspot en laat dit een nacht inwerken. Gebruik azijn niet samen met zeep of andere alkalische reinigers zoals soda, die twee werken elkaar tegen. Wilt u schuurmiddel gebruiken voor sterk aangehecht vuil, koop dan een droge variant zonder chloor of geurmiddel. Vaak

werkt een schuursponsje met wat zeep net zo goed.

Ecolabel

Dan komen we bij de aanschaf: hoe kom je erachter of een allesreiniger is gemaakt op basis van petrochemische of plantaardige (en/of dierlijke) detergenten? Soms geeft het etiket uitsluitsel, maar vaak staan daar ingrediënten op die slechts zijn te ontcijferen door chemici. En de term 'biologisch afbreekbaar' zegt ook niet alles, want dat mag er al op staan als het product voldoet aan de Europese richtlijn van grotendeels afbreekbaar binnen 28 dagen. Het betekent dus niet per definitie volledig afbreekbaar en zegt ook niets over de hoeveelheid zuurstof die nodig is

bij het afbraakproces (zuurstofverbruik bij afbraakprocessen gaat, in ieder geval mondiaal gezien, ten koste van waterplanten en vissen).

Keurmerken als het Ecolabel, zoals Klok dat heeft, lijken meer duidelijkheid te bieden. De criteria voor het Ecolabel wat schoonmaakmiddelen betreft zijn, kort samengevat: het product heeft een beperkte invloed op het oppervlaktewater, een beperkte invloed op algengroei en het bevat geen bepaalde gevaarlijke bestanddelen, het is in grote mate biologisch afbreekbaar, er wordt zo weinig mogelijk verpakking gebruikt, het bevat informatie voor een zo milieuvriendelijk mogelijk gebruik en het product is op zijn minst net zo effectief als conventionele producten.

Ecover, een merk met reinigers op basis van plantaardige grondstoffen, heeft geen Ecolabel. De fabrikant vindt de criteria niet streng genoeg. Peter Malaise, conceptmanager bij Ecover: "Elk doorsnee conventioneel afwasmiddel zou, als het dat wil, een Ecolabel kunnen krijgen. Want voor het Ecolabel is het niet belangrijk of de grondstoffen hernieuwbaar zijn. Petrochemische detergenten zijn dat niet, daarbij komt opgeslagen CO₂ vrij. Daarnaast zijn dergelijke stoffen slechts gedeeltelijk afbreekbaar. Bij het Ecolabel wordt vooral gekeken naar de afvalfase van een product en niet zozeer naar de herkomst van de grondstoffen. Wij proberen dat wel te doen."

Informatieve websites:

www.isditproductveilig.nl
www.milieucentraal.nl
www.greenpeace.nl
 (type 'schoonmaken' bij zoeken)

En enkele Vlaamse sites:

www.ecoline.org/verde/infobladen/I3schoonmaak.shtml
www.ecoline.org/verde/infobladen/02wc.shtml
www.milieuboot.be/Wassenenschoonmaken_IF.doc

ESSE het hartverwarmende middelpunt van de keuken sinds 1854

Ambachtelijk engels vakwerk
Beschikbaar op gas, elektra en hout
Regelbare gietijzeren ovens en "dogboneplate"
Alleen warmte wanneer u dat wenst
Ovens en kookplaat zijn snel op temperatuur

www.pwkershof.freeler.nl

De moeder van de engelse cookers is er voor 6.100,- = euro incl. plaatsing.

ESSE Cookers & Stoves Nederland 0411-686 494 of 0629238918 of p.w.kershof@freeler.nl

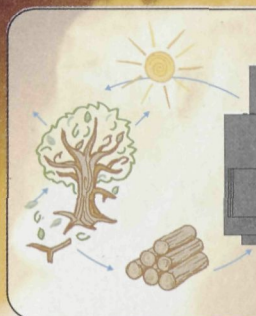
Fair Trade Shop

Werelds wonen doe je zeker met de schitterende producten uit de Fair Trade Shop. Serviezen, vazen en foulards maar ook sieraaden en food zijn afkomstig uit landen als Ecuador, Zuid-Afrika, India en Indonesië. Dit alles wordt natuurlijk ingekocht op basis van eerlijke handel, dat wil zeggen met het Max Havelaar keurmerk.

Kom eens langs voor een wereldse beleving!

Fair Trade Shop - Vughterstraat 40 - 5211 GJ Den Bosch - Tel. (073) 614 03 44

Sfeertje hè!
Maar we hebben iets beters bedacht.

Belangrijk: CO₂-neutraal.

Een boom neemt tijdens het groeien CO₂ op en geeft zuurstof af. Sterft de boom af, dan is er zuurstof nodig voor het rottingsproces en komt er weer CO₂ vrij. Bij de totale verbranding in een houtkachel van Harrie Leenders komt dezelfde hoeveelheid CO₂ vrij als bij het natuurlijke rottingsproces. Anders gezegd: de verbranding is CO₂-neutraal.

knapperend vuurtje in huis. Met een milieuverantwoord (en mooie!) houtkachel van Harrie Leenders.

Harrie Leenders
haardkachels

FABRIEK EN SHOWROOM: INDUSTRIEWEG 25, 5688 DP OIRSCHOT. TEL. (0499) 572710
WWW.LEENDERS.NL OPEN: DAGELIJKS VAN 9.00-17.30, ZATERDAG 10.00-16.00 UUR

HL 2

CANTA

KLEURENECONOMIE HERSCHRIJFT ECONOMISCH STELSEL

'De dam ligt er, nu de schapen nog'

Barry Voeten komt uit een familie van economen en hij zag al heel snel dat het met het huidige economische systeem op termijn niet goed kan gaan. De groeidwang die in het kapitalisme zit ingebakken - met alle negatieve gevolgen van dien: concurrentie, oorlog - kan worden omgebogen naar een wereld van evenwicht. De laatste tien jaar werkt hij, opgeleid als informaticus en geïnspireerd door o.a. de duurzame economie van Willem Hoogendijk, aan het formuleren van een nieuw economisch stelsel: de kleureneconomie.

"Je wordt wél geschud, leert met andere ogen kijken", zegt Barry Voeten over zijn workshop kleureneconomie, waarin op een eenvoudige en doorzichtige manier de waarden van alles wat we consumeren en produceren opnieuw worden gedefinieerd met drie kleuren: rood voor de energiewaarde van producten, blauw voor het restmateriaal dat niet terugkeert in de kringloop en groen voor al het materiaal dat wordt gerecycled. Daarmee wordt ook het falen van de huidige economie zichtbaar: "In ons lineaire systeem produceren we aan het eind enorme afvalbergen en aan het begin raken de grondstoffen op. We maken immers geen nieuwe benzine uit uitlaatgassen. In de kleureneconomie plaats je alles zoveel mogelijk in een kringloop. Van grondstof, naar product en via het restant weer gerecycled terug naar de grondstof."

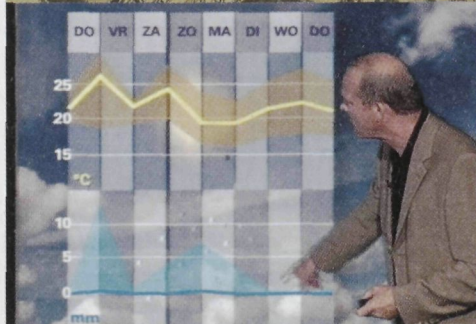
Bewustwordingsproces

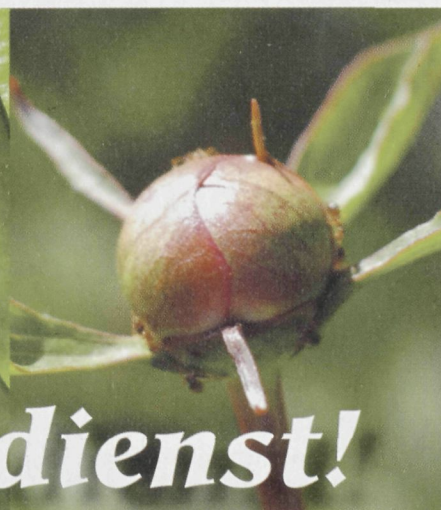
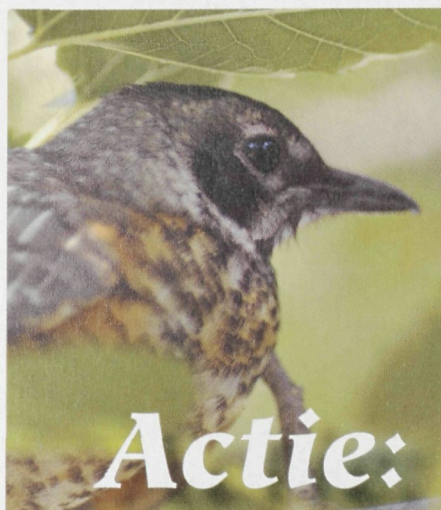
De klok terugzetten hoeft niet: "Het is een bewustwordingsproces, een kwestie van mentaliteit. We zullen wel moeten want met ons huidige systeem kunnen we niet verder, het wordt met de *Mondiale Voetafdruk* aangetoond: onze aarde is vele malen te klein om alle mensen de westerse levensstandaard te bieden." En biedt die hoge levensstandaard zoveel kwaliteit? "Geld maakt niet gelukkig en in ons voortdurend streven naar groei worden we depressief of gestressed, in tegenstelling tot mensen uit zogenaamde 'arme' landen. Uitgespeeld tegen elkaar zijn we slaven van onze geldeconomie

geworden en je ziet mensen vluchten in hun volkstuinjes.

Ik hoop dat we in de workshop ook boeren enthousiast krijgen om mee te doen in de praktijk, met daarom heen een aantal mensen die zoveel mogelijk selfsupporting willen zijn."

Meer weten? Kom naar de workshop op zaterdag 15 mei (10.00-16.00 uur). Aanmelden uiterlijk vrijdag 30 april. Kosten: € 50,- p.p. (twee personen € 90,-) inclusief lunch, koffie, thee en materiaal. Kijk ook op: www.kleureneconomie.nl

Geef De Kleine Aarde een nieuwe Vriend en ontvang gratis het boek 'Prettig en veilig wonen'

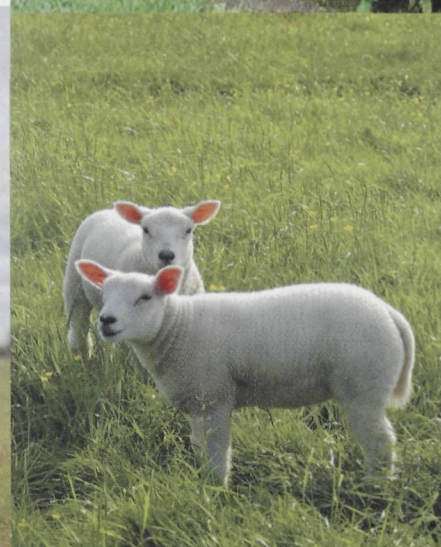
Actie: Vriendendienst!

Het goede leven is groen, vindt De Kleine Aarde. Duizenden Vrienden van De Kleine Aarde dragen ons een warm hart toe. Aan deze goede vrienden hebben wij een verzoek: maak nieuwe vrienden! Als dank voor het aanmelden van een nieuwe vriend voor De Kleine Aarde ontvangt u gratis het boek 'Prettig en veilig wonen'.

**Vul nu de
antwoordkaart in
of bel (0411) 68 49 21**

Een nieuwe Vriend(in) voor De Kleine Aarde:

A) Ik ben reeds Vriend van De Kleine Aarde* en meld een nieuwe Vriend aan:

Naam nieuwe Vriend(in): ☐ M ☐ V

Straat en huisnummer:

Plaats:

Postcode

Handtekening nieuwe vriend(in) van De Kleine Aarde

B) Mijn naam:

☐ M ☐ V

Straat en huisnummer:

Plaats:

Postcode

☐ Stuur mij gratis het boekje 'Hart voor uw huis'

* U bent zelf nog geen Vriend van De Kleine Aarde? Met deze kaart kunt u zich ook zelf als nieuwe Vriend opgeven: vul dan uw naam en adres in achter B), en zet een streep door A).

Extra: De gemeente Boxtel plant
een boom voor elke nieuwe Vriend van
De Kleine Aarde!

DE KLEINE
AARDE

CENTRUM VOOR EEN DUURZAME LEEFSTIJL

Alstublieft: uw nieuwe vriendenkaart

DE KLEINE
AARDEGeldig tot
1 april 2005**Vriendenkaart 2004**

Naam:

Voorletters:

Donateursnummer:

Woonplaats:

**Volg een cursus
op De Kleine Aarde**
Cursusagenda op pagina 4 en 5

Ecopark open voor publiek**Werelds Wonen****Expo Werelds Wonen****Actief: Bike Experience**DE KLEINE
AARDE

www.dekleineaarde.nl

Deze Vriendenkaart is persoonlijk en geeft recht op:
Gratis toegang tot het Bezoekerscentrum en de Tuinen van De Kleine Aarde
10% korting op cursussen en workshops bij De Kleine Aarde

Zie voor openingstijden:
www.dekleineaarde.nl
 of bel (0411) 68 49 21

DE KLEINE AARDE

Postbus 151, 5280 AD Boxtel

Bezoekadres:

Het Klaverblad 1, 5283 TV Boxtel

Tel. (0411) 68 49 21

Fax (0411) 68 34 07

info@dekleineaarde.nl

www.dekleineaarde.nl

Dankzij de steun van de Vrienden van De Kleine Aarde kunnen wij praktische en inspirerende ideeën voor een duurzame leefstijl aandragen. Als Vriend(in) steunt u niet alleen De Kleine Aarde maar geniet u ook een aantal voordelen:

- Vier maal per jaar krijgt u **het magazine De Kleine Aarde** toegestuurd
- u heeft **gratis toegang** tot het Bezoekerscentrum en de tuinen van De Kleine Aarde
- u krijgt **10% korting** op onze cursussen.

Een postzegel is niet nodig

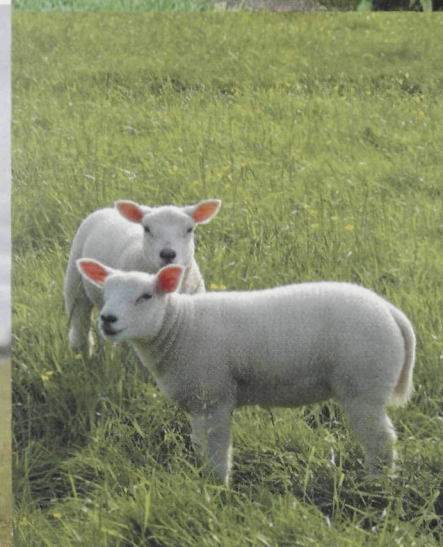
De Kleine Aarde
 Donateursadministratie
 Antwoordnummer 16151
 5280 VJ BOXTEL

Vrienden van De Kleine Aarde dragen ons een warm hart toe. Aan deze goede vrienden hebben wij een verzoek: maak nieuwe vrienden! Als dank voor het aanmelden van een nieuwe vriend voor De Kleine Aarde ontvangt u gratis het boek 'Prettig en veilig wonen'.

Vul nu de antwoordkaart in of bel (0411) 68 49 21

ACTIVITEITENMAGAZINE LENTE 2004

De Kleine Aarde

CENTRUM VOOR EEN DUURZAME LEEFSTIJL

Ecopark open voor publiek

Werelds Wonen

Expo Werelds Wonen

Actief: Bike Experience

Doen!

**Volg een cursus
op De Kleine Aarde**

Cursusagenda op pagina 4 en 5

www.dekleineaarde.nl

DE KLEINE AARDE

OPENINGSTIJDEN

Vanaf 1 april t/m 31 oktober 2004 zijn de openingstijden:

dinsdag t/m zaterdag
van 12.00 tot 16.00 uur.
zondag 10.00 tot 17.00 uur.

Vakanties:

Zomervakantie:

3 juli t/m 5 september dinsdag t/m
zondag van 10.00 tot 17.00 uur.

Overige schoolvakanties:

dinsdag t/m zaterdag
van 12.00 tot 16.00 uur.
zondag 10.00 tot 17.00 uur

Voor groepsarrangementen
(rondleidingen, excursies en
overnachtingen), cursussen en
speciale evenementen, is
De Kleine Aarde het gehele jaar
- op afspraak - geopend.

Entreprijzen

Kinderen t/m 8 jaar: gratis
Kinderen 9 t/m 12 jaar: € 2,50
Vanaf 13 jaar: € 5,-

**Vrienden van De Kleine Aarde
hebben gratis toegang**

ADRESGEGEVENS

De Kleine Aarde, bezoekadres:
Het Klaverblad 1, Boxtel
Postbus 151, 5280 AD Boxtel
Tel.: (0411) 68 49 21
Fax: (0411) 68 34 07
E-mail: info@dekleineaarde.nl

Vrienden gezocht!

Duizenden 'Vrienden van De Kleine
Aarde' dragen ons een warm hart toe.
Wordt ook Vriend van De Kleine Aarde!
Uw voordelen: Gratis toegang tot het
Eco-park, gratis abonnement op kwar-
taalblad van De Kleine Aarde en

10% korting op cursussen.

**Vul nu de antwoordkaart in
of bel (0411) 68 49 21**

Welkom op De Kleine Aarde

Lente: een seizoen vol nieuw leven. Zo kan het nieuwe
seizoen van De Kleine Aarde ook het beste beschreven
worden. Niet alleen de natuur is volop in beweging,
maar ook De Kleine Aarde.

Na intensieve voorbereidingen is het eindelijk zover:

De Kleine Aarde in Boxtel, hét landelijke Centrum voor een Duurzame
Leefstijl, opent haar deuren per 1 april weer voor het publiek*.

Het nieuwe seizoen staat in het teken van het verbreden van de
horizon. Met vernieuwende en verfrissende activiteiten is het bezoeken
van De Kleine Aarde aantrekkelijker dan ooit. U leest er alles over in dit
activiteitenmagazine. Kortom: De Kleine Aarde biedt ook in het nieuwe
seizoen weer volop informatie en inspiratie aan iedereen die meer wil
weten over praktische, duurzame oplossingen op het gebied van
tuinieren, wonen, voeding, persoonlijke verzorging,
mobiliteit en recreatie.

**De accommodatie en groepsarrangementen zijn het hele jaar door te
boeken en De Kleine Aarde is ook het hele jaar geopend voor cursussen
en workshops.*

Nieuwsgierig naar de fijne kneepjes van het vegetarisch koken? Zin om
de handen uit de mouwen te steken in een cursus hout bewerken of
snoeien? Droomt u ervan uw eigen natuurlijke cosmetica te maken?
Laat u dan verrassen door onze uitgebreide cursusagenda op pagina
4 en 5! In dit Activiteitenmagazine vindt u verder informatie over
onze evenementen in 2004. En goed nieuws voor de echte doortrap-
pers: de fietstestplaats *Bike Experience* gaat ook in het nieuwe
seizoen weer van start.

**MEER WETEN? BEL DE KLEINE AARDE (0411) 68 49 21,
BEZOEK WWW.DEKLEINEAARDE.NL OF VUL DE ANTWOORDKAART IN!**

Werelds Wonen

Expo Werelds Wonen opent op 17 april

De opening van de nieuwe tentoonstelling over duurzame woning-inrichting bij De Kleine Aarde vindt plaats op 17 april in de vorm van een feestelijke Woonmarkt. Hier presenteren leveranciers en producenten van duurzame producten op het gebied van woning-inrichting zich aan het publiek. De tentoonstelling *Werelds Wonen* is dé plaats om inspiratie op te doen op het gebied van onder andere duurzame meubels, keukens en verlichting. Ook kunt u er gericht zoeken naar informatie op dit gebied. U leest er alles over in het themanummer van De Kleine Aarde. Vrienden van De Kleine Aarde krijgen dit themanummer samen met deze activiteitenkrant toegezonden. U bent (nog) geen Vriend? Vul dan de antwoordkaart in, of vraag een gratis proefnummer aan!

FIETSTESTPLAATS

Dit voorjaar zet de Bike Experience haar fietsen weer buiten: bijzondere fietsmodellen en fietsaccessoires kunnen op de testplaats uitgetoetst worden. Familietandems, kinderkarren, kinderfietsen, vouwfietsen, elektrische fietsen, lage-instapmodellen: alles is mogelijk. Zin in een ritje? Op 8 mei zal de fietstestplaats op een feestelijke wijze worden heropend voor het nieuwe seizoen. De testplaats is geopend in de weekeinden en tijdens schoolvakanties. Kijk op www.bike-experience.nl voor meer informatie.

BIKE-EXPERIENCE

Kinderen zijn koning bij De Kleine Aarde

Op 30 april (koninginnedag!), om 14.00 uur wordt op De Kleine Aarde het nieuwe, educatieve speelobject 'De Zon' onthuld. Deze middag staan er allerlei leuke kinderactiviteiten op het programma.

ACTIVITEITENAGENDA 2004

(voor cursusaagenda zie pagina 4-5)

Eco-park open voor publiek:

Vanaf vrijdag 1 april.

Woonmarkten en expositie

Zaterdag 17 april wordt de expositie *Werelds Wonen* geopend met een feestelijke woonmarkt. Op zaterdag 12 juni is er i.s.m. het tijdschrift *Puur Wonen* ook een woonmarkt op De Kleine Aarde in combinatie met excursies naar een twintigtal duurzaam gebouwde woningen in de Meierij. Info: www.werelds-wonen.nl www.puurwonen.nl

Zomerrondleidingen Iedere zondagmiddag in juli en augustus kunt u een rondleiding over ons terrein volgen. Extra rondleidingen zijn er op vrijdag 7 mei en vrijdag 18 juni. Kosten € 7,75 p.p., inclusief koffie of thee. De rondleiding duurt anderhalf uur. Start 14.00 uur. Inschrijving niet nodig.

Voor alle activiteiten geldt een entreprijs. **Vrienden van De Kleine Aarde hebben gratis toegang.**

Eco-Festijn Zondag 27 juni van 11.00 tot 17.00 uur. Het zomerevenement van De Kleine Aarde met een grote infomarkt, vrolijke kinderactiviteiten en heerlijke hapjes.

Cursusagenda

Kijk voor uitgebreide cursusinformatie op www.dekleineaarde.nl of bel (0411) 68 49 21

GROEPSARRANGEMENTEN

Bel (0411) 68 49 21 voor info over een programma op maat. Minimaal twee weken vooraf reserveren.

Dagarrangementen

Een leuk dagje uit met familie of vrienden? Een uitstapje met het bedrijf of de vereniging? Wat dacht u van een afwisselend en zorgvuldig samengesteld arrangement in de Brabantse Meierij! De Kleine Aarde verzorgt dagarrangementen in samenwerking met ambachtelijke bedrijven uit de regio. Er is keuze uit drie thema's: Bourgondisch, Cultuur historisch en Natuur.

Kook je eigen diner

Gezellig! Met een stel vrienden, familie of collega's samen oogsten, koken en eten. Datum in overleg. Groepen tot 10 personen € 650,- extra personen € 40,- p.p. Prijs inclusief recepten, diner en twee consumpties. Duur: 4 uur.

Op Onderzoek voor scholen

Speciaal voor scholen heeft De Kleine Aarde een gevarieerd, interactief pakket met opdrachten samengesteld voor vmbo en havo/vwo-leerlingen. Hiervoor zijn speciale kennisvragen ontwikkeld, maar ook vragen gericht op het gebruik van zintuigen. Prijs tot en met 15 personen € 71,25, extra personen: € 4,75 p.p.

Rondleidingen voor groepen

U krijgt een uitgebreide rondleiding over het terrein van De Kleine Aarde, inclusief koffie of thee. Duur 1½ uur. Prijs tot en met 15 personen: € 116,25, extra personen: € 7,75 p.p.

Vegetarisch broodbeleg en vleesvervangers Bereid zelf smakelijke vegetarische alternatieven voor op brood of als vleesvervanger bij de warme maaltijd. Er worden uitsluitend biologisch geteelde ingrediënten gebruikt. Docent: Marion Pluimes. Zaterdag 27 maart (15.00-19.00 uur), € 65,- p.p., inclusief ingrediënten. Aanmelden uiterlijk vrijdag 12 maart.

Natuurlijk tuinieren Maak van uw tuin een aards paradijs. Een praktijkgerichte workshop om uw tuin zo in te richten dat hij het best past bij uw grond en omgeving. Docent: Ellen van der Hoek. Woensdag 7 april (10.00-16.00 uur), € 75,- p.p., inclusief lunch, koffie, thee en materiaal. Aanmelden uiterlijk dinsdag 23 maart.

Paddestoelen telen Voor de liefhebber die zelf paddestoelen wil kweken. Docent: Peter Oei. Zaterdag 17 april (09.45-16.45 uur), € 70,- p.p., inclusief lunch, koffie, thee en kweekpakketten. Aanmelden uiterlijk vrijdag 2 april.

Woodshops: Hartstocht voor hout Leer meer over bomen en over het bewerken van hout. Maak bijvoorbeeld een blokkendoos voor uw kind of een bijzondere muismat. Docent: Jos Bregman. Zaterdag 24 april, 24 juli (10.00-16.00 uur), € 65,- per dag p.p., inclusief lunch, koffie en thee en enig materiaal. Groter materiaal is tegen een gereduceerd tarief tijdens de Woodshop verkrijgbaar. Aanmelden uiterlijk vrijdag 9 april / vrijdag 9 juli.

Banket zonder suiker Taart, cake en koekjes bakken zonder suiker, maar wel erg lekker en makkelijk te bereiden. Zaterdag 24 april (15.00-19.00 uur), € 65,- p.p., inclusief ingrediënten. Aanmelden uiterlijk vrijdag 9 april.

Cursus reserveren?

Vul de antwoordkaart in en stuur hem op. U kunt ook een e-mail sturen naar cursus@dekleineaarde.nl met naam en datum van de cursus alsmede uw naam, adres en telefoonnummer. Of bel: (0411) 68 49 21.

Vrienden van De Kleine Aarde krijgen 10% korting op de cursussen die in dit Activiteitenmagazine vermeld staan.

Oproep docenten

De Kleine Aarde stelt haar faciliteiten beschikbaar, ook voor uw cursus! De Kleine Aarde verzorgt de publiciteit voor u via persberichten en vermelding op onze website. Daarnaast krijgen meer dan 15.000 lezers uw cursus onder ogen via dit Activiteitenmagazine.

Geïnteresseerd?

Bel (0411) 68 49 21.

Zuidelijk culinair vegetarisch avontuur Een geheel verzorgd weekend in het teken van de vegetarische keuken uit warme landen. Er wordt gewerkt met de recepten uit een van de kookboeken van docent Titi Bouwman. Zaterdag 1 mei (13.00-18.00 uur) & zondag 2 mei (09.00-14.00 uur), zaterdag 10 juli (13.00-18.00 uur), zondag 11 juli (09.00-14.00 uur), € 150,- p.p., inclusief kookboek, overnachting, koffie, thee en 2 consumpties bij het eten. Aanmelden uiterlijk vrijdag 18 april / vrijdag 25 juni.

Natuurlijke crèmes en zalven maken Leer hoe u zelf planten-extracten in natuurlijke crèmes en zalven kunt verwerken en neem de zelfgemaakte crèmes mee naar huis. Docent: Agnes ten Haken. Zaterdag 8 mei, zaterdag 3 juli (13.30-16.00 uur), € 28,50 p.p., inclusief koffie, thee en materiaal. Aanmelden uiterlijk vrijdag 23 april / vrijdag 18 juni.

De Kleureneconomie Stap uit de huidige zwart-wit economie en ontdek de kleureneconomie. Leer het leven waarderen boven de waarde van het geld. Docent: Barry Voeten. Zaterdag 15 mei (10.00-16.00 uur) € 50,- p.p., (twee personen € 90,-) inclusief lunch, koffie, thee en materiaal. Aanmelden uiterlijk vrijdag 30 april.

Douchegel, lippenbalsemstick en shampoo maken Met natuurlijke ingrediënten leert u douchegel, lippenbalsemstick en shampoo maken. Docent: Agnes ten Haken. Zaterdag 22 mei (14.00-16.00 uur), € 23,50 p.p., inclusief koffie, thee en materiaal. Aanmelden uiterlijk vrijdag 7 mei.

Vilten Leer vilttechnieken en maak natuurwezens, zoals het trollenvrouwtje of de boskabouter van handgeverfde natuurwol. De prachtige omgeving van de Kleine Aarde is daarvoor een ideale plek. Docent: Leonie Smith. Zaterdag 22 mei (09.45-16.00 uur) en zondag 23 mei (10.00-16.00 uur), € 135,- p.p., inclusief materiaal en 2 maal een biologische lunch. Aanmelden uiterlijk vrijdag 7 mei.

Beeldhouwen in steen Een weekend werken in steen en daarna je eigen unieke beeld mee naar huis nemen. De workshop is geschikt voor mensen mét en zonder ervaring in beeldhouwen. Docent: Heleen van der Sanden.

Zaterdag 12 juni (10.00-18.00 uur) & zondag 13 juni (09.00-17.00 uur), zaterdag 3 juli (10.00-18.00 uur) & zondag 4 juli (09.00-17.00 uur), € 170,- p.p., inclusief overnachting in één- of tweepersoonskamer, maaltijden, koffie & thee. Gebruik gereedschap en polijstmateriaal zijn inbegrepen. Steen (zeepsteen, serpentijn en albast) ter plaatse verkrijgbaar vanaf € 2,- per kilo. Aanmelden uiterlijk vrijdag 28 mei / vrijdag 18 juni.

De Kleine Aarde Interactief

Wat wilt u?

Speciaal voor u hebben wij een enquête ontwikkeld om een helder beeld te krijgen van uw verwachtingen van- en ervaringen met De Kleine Aarde. Surf naar www.watwiltu.nl/dekleinearde en vult de enquête in. Hartelijk dank!

De Mondiale Voetafdruk

Hoe groot is uw Mondiale Voetafdruk? De folder en de "quickscan" van de Mondiale Voetafdruk zijn opnieuw vormgegeven, vraag gratis een exemplaar aan bij De Kleine Aarde of vul een "quickscan" in op www.voetenbank.nl.

Wordt Vriend van De Kleine Aarde

Het goede leven is groen, vindt De Kleine Aarde. En u? Investeer in een duurzame wereld en wordt Vriend van De Kleine Aarde. Uw voordelen: een fraai welkomstpakket, een gratis abonnement op ons kwartaalblad, gratis toegang tot het Eco-park en 10% korting op cursussen en overnachtingen op De Kleine Aarde. Vul de antwoordkaart in (geen postzegel nodig) of meldt u aan via www.dekleinearde.nl.

GRASDUINEN

Buiten gebeurt het!

Nu in de winkel

Uitwaaien
langs Zuiderzee, Noordzee en op Ameland

Landschapswacht
Kritische kijk op natuurbeheer

Ierland
Kleurrijke natuur

Ontdek de vloedlijn
alijkruik, knotwier, oester, havenpissebed, silbenemoon, zeepok en strandlopers

IN DE NIEUWSTE GRASDUINEN O.A.

Uitwaaien langs Zuiderzee, Noordzee en op Ameland

- Landschapswacht: de kritische kijk op natuurbeheer
- Kleurrijk Ierland • Serie bedreigde dieren: de tijger

Ons magazijn...

De Natuurwinkel heeft als basisgedachte dat alle producten die zij verkoopt met respect voor mens, dier en aarde geproduceerd worden. Door deze basisgedachte wordt de biologische landbouw bevorderd. Bij deze landbouwworm worden producten zo geteeld dat ze de producten

en het milieu alleen maar ten goede komen. En dus ook de smaak van de producten. Wat u proeft is puur natuur. Eerlijk, volop vitamines en geen kunstmatige toevoegingen. Wilt u meer weten over de Natuurwinkel, kijkt u dan ook eens op onze site www.denatuurwinkel.com

NATUUR | WINKEL

De natuurlijke kijk op uw dagelijkse boodschappen.

Kijk voor een Natuurwinkel bij u in de buurt op: www.denatuurwinkel.com

Wereld Mode Winkels

Mode met meerwaarde

- Exclusieve stoffen, kleding en accessoires
- Mens- en milieuvriendelijke producten
- meer informatie: 040 212 55 65

www.sari-textiel.nl

sari
mode met meerwaarde

RAPPA

EKOGRAS®
DAKBEGROEIING

Ook voor uw dak?!

- keuze uit verschillende vegetatie's
- toepasbaar bij nieuwbouw en renovatie
- geluidsreductie tot 46 Db
- onbepaalde levensduur
- bestaande uit milieuvriendelijke materialen
- tevens leverbaar als "Doe Het Zelf" pakket
- **NIEUW Sedumroll;** voorgekweekte vegetatiematten voor aanwending in de tuin, op balkon, in bloembakken, etc.

voor aanvraag documentatie: Rozenbogerd 2
5301 KD Zaltbommel
Tel. 0418- 512927
Fax 0418- 515277
Dhr. Hobo
www.ekogras.com

EKOGRAS®
DAKBEGROEIING

Servicepagina

Accommodatie

De Kleine Aarde beschikt over een sfeervolle accommodatie, geschikt voor beleids- of bezinningsdagen, een training of een workshop. Daarnaast biedt De Kleine Aarde comfortabele overnachtingfaciliteiten voor 24 personen. Indien gewenst, verzorgen wij alle maaltijden, uiteraard bereid met ecologische producten. Wij organiseren ook rondleidingen over ons natuurrijke terrein; een aangenaam intermezzo tijdens uw dagprogramma. Bel: (0411) 68 49 21 voor meer informatie of kijk op www.dekleineaarde.nl

Wegwijzer

De Kleine Aarde is als volgt te bereiken:
Vanaf NS-station Boxtel met de treintaxi tel.: (0411) 68 33 84 of met de milieuvriendelijke E-Kobus, www.ekobus.nl of tel.: (06) 26 97 26 05. Huurfiets: op werkdagen tel.: (0411) 68 59 99. Te voet (een half uur lopen); volg de rode bordjes in het centrum. Per auto: vanaf de A2 uit de richting Den Bosch: afslag Boxtel-Noord, uit de richting Eindhoven: afslag Boxtel. Daarna de rode bordjes volgen. Kijk ook op www.routenet.nl

10% korting voor 'Vrienden van De Kleine Aarde'
Vrienden van De Kleine Aarde krijgen 10% korting op de cursussen die in dit Activiteitenmagazine en op de website vermeld staan.
Meer weten? Vul de coupon in of bel (0411) 68 49 21

Knip onderstaande bon uit, of maak een kopie, en stuur de ingevulde bon naar De Kleine Aarde, Donateursadministratie, Antwoordnummer 16151, 5280 VJ Boxtel. Een postzegel is niet nodig.

JA

- ☐ **Ik word Vriend van De Kleine Aarde.** Ik betaal minimaal € 25,- per jaar en ontvang een welkomstpakket en gratis het kwartaalblad, inclusief het Activiteitenmagazine.
- ☐ Ik ontvang éénmalig een gratis proefnummer van het kwartaalblad van De Kleine Aarde.
- ☐ Ik wil op de hoogte blijven van de activiteiten en ontvang gratis het nieuwe Activiteitenmagazine
- ☐ Ik wil graag meer informatie over: ☐ Groeps- en vergaderaccommodatie ☐ Cursussen ☐ Anders, namelijk:

☐ Ik wil graag deelnemen aan de volgende cursus:

Naam cursus:

Datum:

Aantal personen:

Naam:

M/V

Straat + huisnummer:

Postcode + Woonplaats:

Telefoon:

E-mail:

Handtekening:

Colofon

Uitgave: Stichting De Kleine Aarde, Centrum voor een Duurzame Leefstijl
De Kleine Aarde wil zoveel mogelijk mensen inspireren tot een duurzame leefstijl.

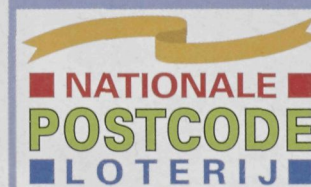
Redactie:
Gürtan Ercan en Heleen van der Sanden

Fotografie:
Gürtan Ercan, Istockfoto, Edwin Stoffer, Roos van der Sanden, Frits Terpoorten.

Advertenties:
Heleen Petter, tel. (0411) 68 49 21

Vormgeving:
Quadro Vormgevers, Oss

Druk:
Macula, Boskoop

De Kleine Aarde is een van de goede doelen van de Nationale Postcode Loterij.

KORTINGSBON

€ 1,-

KORTING
(MAX. 4 PERSONEN)

OP DE ENTREEPRIJS
VAN HET ECOPARK
DE KLEINE AARDE.

GELDIG T/M 1 JUNI 2004

wordt *Gras* -BURGER

Steeds meer dieren op de boerderijen in Nederland zoals kippen, kuikens, varkens, biggen, zeugen, en kalveren, kunnen tegenwoordig weer dagelijks gezond naar buiten. Dat lijkt mooi maar is het nauwelijks als u weet, dat er per jaar in werkelijkheid nog geen 1% van deze dieren tijdens hun leven buiten komt. Ongeveer 99% van de 400 miljoen boerderijdieren zien zelfs het daglicht nooit.

Grazen in het gras en groen van ruime weiden

Miljoenen jaren lang hebben dieren dag en nacht buiten in de natuur geleefd. Daardoor zijn ze gebouwd zoals ze zijn. De binnenhouderij van deze dieren op de boerderijen veroorzaakt stress en is dan ook ongezond. Dit veroorzaakt lijden en is niet acceptabel.

Natuurlijk willen we tegenwoordig deze dieren een warme en ruime stal ter beschutting geven tegen slecht weer en de kou van de nacht. Overdag moeten ze echter buiten kunnen grazen in het gras en groen van ruime weiden. Wij willen dat deze dieren hun recht op buitenleven weer terug krijgen en er weer een Levend Landschap ontstaat met kippen, varkens, koeien e.d..

Oproep

Wilt u ook dat dieren op de boerderij weer als *Gras*-dieren dagelijks naar buiten kunnen, steun ons dan door uw naam en adres hieronder op de oproep te plaatsen en aan het *Gras*-BURGER Comité te sturen. Het *Gras*-BURGER Comité zal uw naam dan ook vermelden onder honderden oproepen aan bedrijven/supermarkten/winkels in Nederland die nu nog vlees verkopen van al deze dieren die nooit buiten komen.

Dringend zal het Comité hen verzoeken om over te stappen op producten uit de *Gras*-dier Landbouw zodat in de toekomst overal in Nederland *Gras*-vlees, *Gras*-melk, *Gras*-eieren e.d. te koop zijn. Wij houden u dan van deze acties op de hoogte.

Gras-kuikens van 18 dagen oud

Gras-Burger Comité

©Stichting Gras Keurmerk @Gras, Gras Ei, Graskippen, Grasvarkens, Grasdier, Grasvlees, Grasvlees, Gras-BURGER

Ik wil ook, dat de dieren op de boerderijen in Nederland zo spoedig mogelijk weer als *Gras*-dieren dagelijks gezond naar buiten kunnen. Ik steun het *Gras*-BURGER Comité om deze oproep ook namens mij bij de betrokken bedrijven, supermarkten en winkels aan te bieden. **Stuur deze oproep aan het *Gras*-BURGER Comité, Postbus 46, 9530 AA Borger.**

Naam:

Handtekening:

Straat:

Postcode/woonplaats:

Groen beleggen met garantie en de regenwouden beschermen?

Hout is één van de belangrijkste grondstoffen op aarde. Door in dit project te investeren, helpt u mee de druk op de natuurlijke bossen te verminderen. Investeren in dit project biedt de volgende voordelen:

na 7 jaar **7,6%***

na 10 jaar **8,3%***

na 15 jaar **8,7%***

* gegarandeerd rendement per jaar, afgeronde cijfers

Vul voor meer informatie de bon op de achterzijde in!

5 eieren
125 cc. room
150 gram geraspte kaas
scheutje olie
125 gram gehakte noten
karwijzaad, provencaalse kruiden,
peper, zout, peterselie

de lente uitjes in kleine ringetjes en hak deze in wat one. Hak de noten grof. Klop de eieren los met de room. Voeg daaraan de noten toe, de geraspte kaas, de kruiden, de lente-uitjes en de spinazie. Vet een cakevorm van anderhalve liter in met wat olie. Schep het mengsel in de vorm en bak de terrine in een voorverwarmde oven op 175 graden in 45 minuten gaar.

Tip: de terrine kan zowel koud als warm geserveerd worden bij lunch of diner. De spinazie kan vervangen worden door bijvoorbeeld courgette.

JA, ik wil weten hoe ik een gegarandeerd rendement tot 8,7 % op mijn spaargeld kan krijgen én het regenwoud beschermen.

Graag in blokletters invullen:

Achternaam: _____

Voorletters: _____ m/v

Adres: _____

PC + Plaats: _____

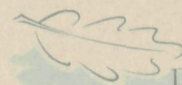
Tel: _____

Geboortedatum: _____

E-mail: _____

Bellen kan ook: 0182-570290 of internet: www.groengeld.nl

postzegel
niet nodig

DE GROENE
SPAARADVISEURS

De Groene Spaaradviseurs bv

Antwoordnummer 10047

2800 VB Gouda

moeten ze echter buiten kunnen grazen in het gras en groen van ruime weiden. Wij willen dat deze dieren hun recht op buitenleven weer terug krijgen en er weer een Levend Landschap ontstaat met kippen, varkens, koeien e.d..

Gras-kuikens van 18 dagen oud

Gras-Burger Comité

©Stichting Gras Keurmerk ®Gras, Gras Ei, Graskippen, Grasvarkens, Grasdier, Grasvlees, Grasvlees, Gras-BURGER

Ik wil ook, dat de dieren op de boerderijen in Nederland zo spoedig mogelijk weer als **Gras**-dieren dagelijks gezond naar buiten kunnen. Ik steun het **Gras-BURGER** Comité om deze oproep ook namens mij bij de betrokken bedrijven, supermarkten en winkels aan te bieden. **Stuur deze oproep aan het Gras-BURGER Comité, Postbus 46, 9530 AA Borger.**

Naam: _____

Handtekening: _____

Straat: _____

Postcode/woonplaats: _____

Lente-terrine

Ingrediënten:

1000 gram verse spinazie
1 bosje lente-ui
5 eieren
125 cc. room
150 gram geraspte kaas
scheutje olie
125 gram gehakte noten
karwijzaad, provencaalse kruiden,
peper, zout, peterselie

Bereiden:

Was de spinazie en blancheer deze. Hak de spinazie fijn. Snijd de lente-uitjes in fijne ringetjes en fruit deze in wat olie. Hak de noten grof. Klop de eieren los met de room. Voeg daaraan de noten toe, de geraspte kaas, de kruiden, de lente-uitjes en de spinazie. Vet een cakevorm van anderhalve liter in met wat olie. Schep het mengsel in de vorm en bak de terrine in een voorverwarmde oven op 175 graden in 45 minuten gaar.

Tip: de terrine kan zowel koud als warm geserveerd worden bij lunch of diner. De spinazie kan vervangen worden door bijvoorbeeld courgette.

FOTO: ROOS VAN DER SANDEN

Hoogleraar voedselbeleid Tim Lang over VOEDSELOORLOG

Hoogleraar Voedselbeleid aan de Universiteit van Londen Tim Lang begon zijn carrière als psycholoog, was ook nog even biologische boer en is al dertig jaar lid van talloze raden en organen die met voeding te maken hebben. Daarnaast schreef hij honderden artikelen en enkele boeken over het onderwerp. In april verschijnt het boek *Food Wars*, waarin hij en zijn co-auteur pleiten voor een andere aanpak van de grote uitdagingen van onze tijd. "Houd op met geloven," stelt hij. "En begin met analyseren."

TEKST: LISETTE THOOFT

"Ik studeerde af als psycholoog op het onderwerp kinderangsten en fobieën," vertelt Tim Lang. "Doordat ik kinderen zag die niet aten, anorectische kinderen, raakte ik geïnteresseerd in de psychologie van het eten en daarna in de relatie tussen voedsel en milieu. Na mijn studie begon ik een biologisch boerenbedrijfje in Lancashire met twee kompanen. Toen zij ermee ophielden en naar het buitenland vertrokken, ben ik me gaan bezig houden met voedselbeleid. De massa-psychologie van het eten is wat me nu interesseert, de culturele aspecten van voedsel. Hoe je het bewustzijn van een samenleving vormt en verandert. Wat is gezond voedsel? Hoe schep je een duurzame samenleving? Het is toch waanzin dat er met voedsel wordt gesleept over de hele wereld, terwijl er in Europa zoveel boeren stoppen met hun bedrijf."

Geen individueel probleem

In hun boek *Food Wars* betogen Lang en Heasman dat we anders moeten

'De vrije markt kan de grote voedselproblemen van onze tijd niet oplossen'

omgaan met de volksgezondheid. Tot nog toe werd dat gezien als een individuele zaak - de overheid had slechts de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de gezondheidszorg. "Dat is natuurlijk nog altijd nodig," zegt Lang. "Maar de uitdagingen waar wij voor staan op het gebied van voedselproductie en consumptie kunnen we daarmee niet aan. Op individueel niveau kun je niet alle problemen oplossen: het milieu, genetische manipulatie, oneerlijke handel en onethische bedrijfsvoering, en in het algemeen de machtige grip die de grote bedrijven hebben op de voedselketen. Wij betogen dat de staat een centrale rol zal moeten spelen. Dat

is de afgelopen kwart eeuw een uiterst onpopulair standpunt: volgens het neoliberalisme zal de vrije markt alle problemen oplossen door de keuzes van de consument. Maar dat klopt niet. Individuele keuzes kunnen nooit problemen als de klimaatsverandering, milieuvervuiling en watertekort oplossen. Obesitas, vetzucht, is een volksgezondheidsprobleem. Er zijn op dit moment meer mensen te vet dan ondervoed, volgens cijfers van de Wereld Gezondheids Organisatie: 1,7 miljard mensen zijn te dik, tegen 1,2 miljard ondervoede mensen. Dat is geen individueel probleem meer. Er zijn voedseloorlogen aan de gang en in ons boek brengen wij ze in kaart."

Slag om de consument

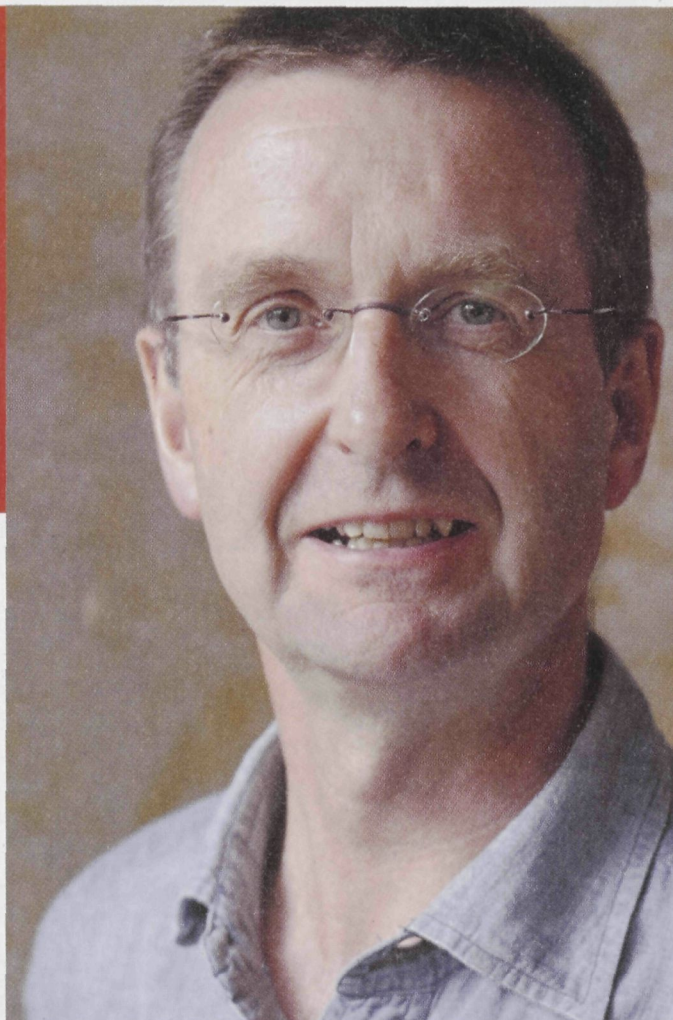
Het boek, dat in april 2004 verschijnt, bevat een historische analyse van de grote veranderingen op voedselgebied van de afgelopen eeuwen. "Er heeft zich een totale transformatie afgespeeld in de manieren waarop wij voedsel verbouwen, produceren, vervoeren, verpakken, verkopen, kopen, klaarmaken en eten. In de slag die gevoerd wordt om het consumentenbewustzijn gaan gigantische bedragen om. Een van de oorlogen die spelen, is bijvoorbeeld die over de seizoensgebondenheid. Moet je tomaten alleen in de zomer kunnen eten of ook de hele winter door? We weten niet of tomaten die onder kunstlicht geteeld zijn, minder gezond zijn dan tomaten die in de zon gegroeid zijn. Ik ben zelf

biologische boer geweest en ik sta zeer sympathiek tegenover het geloof in biologisch telen. Maar ik ben geen mysticus; ik wil bewijzen. Als lid van een regeringsadviesorgaan doe ik regelmatig een beroep op de Engelse regering om te investeren in

onderzoek. Wat we echter wel al weten, is dat kunstlicht extra energie kost. En aangezien er ook over energie oorlogen gevoerd worden, is dat alleen al een reden om er vanaf te zien."

Biotechnologie versus ecologie

Volgens Lang en Heasman doemen er twee denkrichtingen op waarmee onze cultuur de voedseloorlogen wil uitvechten: de biotechnologische en de ecologische. Ze sluiten elkaar niet helemaal uit, maar het is wel duidelijk aan welke kant het grote geld zit: bij de biotechnologie. "Die kant zegt dat we mensen medisch in kaart moeten brengen, dus bijvoorbeeld vaststellen of er in een familie aanleg is voor kanker, of voor hartkwalen, en vervolgens het voedsel met technologie zo aanpassen dat het in die individuele behoeften voorziet. De ecologische richting wil de voedselproductie aanpassen

aan het milieu. In sommige opzichten overlappen de richtingen elkaar. In de biotechnologie begint men nu ook onderzoek te doen naar de effecten van gif op de gezondheid, wat nuttig kan zijn voor de ecologische kant. Wij staan natuurlijk sympathiek tegenover de ecologische denkrichting, zowel intellectueel als emotioneel. Maar we zeggen: stop met geloven, begin met analyseren. Misschien kunnen de twee richtingen samensmelten."

*Tim Lang en Michael Heasman:
Food Wars - Public Health & the Battle
for Mouths, Minds, and Markets.
Uitgave Earthscan Publications.
ISBN 1-85383-702-4 (paperback) en
1-85383-701-6 (hardback).
Verschijnt april 2004.*

VOEDSELKILOMETERS

Verschillende van de "voedseloorlogen" - zoals Lang en Heasman een aantal dilemma's rond voeding wel heel plastisch noemen - komen ook aan bod in de nieuwe tentoonstelling over Duurzame Voeding op De Kleine Aarde. Onder andere de 'strijd' om de voedselkilometers. Door de relatief lage kosten voor transport wordt voedsel steeds vaker en steeds verder weg vervoerd. Maar ook onze wensen als consument spelen een belangrijke rol, want wij vragen vooral goedkoop voedsel dat liefst het hele jaar door verkrijgbaar is. Dit heeft de afgelopen decennia geresulteerd in een enorme toename van voedselkilometers - de transportafstanden afgelegd door voedselproducten - over de hele wereld. Een aantal voorbeelden:

Boter, kaas ...

Nederland is de grootste kaasexporteur ter wereld. In 2002 werd 498.000 ton kaas uitgevoerd. Toch importeerde Nederland in dat jaar ook ruim 148.000 ton kaas, onder andere uit verre landen zoals Australië en Nieuw Zeeland.

... en eieren

Nederland importeert jaarlijks zo'n 1 miljard eieren, maar exporteert tegelijkertijd zo'n 7,5 miljard eieren.

Sperziebonen

Sperziebonen uit Afrika en Azië komen per vliegtuig naar Nederland. Daardoor kost het transport veel energie, bijvoorbeeld sperziebonen uit Thailand: 102 MJ per kilo. Wel een verschil met de 3 MJ die de teelt van een kilo Nederlandse boontjes van de volle grond kost.

Garnalen

Sinds het verbod op thuis spellen, worden garnalen in Marokko gepeld. Alle 'verse' Hollandse garnalen hebben daardoor al een 8-daagse trip achter de rug voor ze op uw bord belanden. In totaal gaan er jaarlijks zo'n 18.000 ton - dat zijn 750 vrachtwagens - ongepelde garnalen naar Marokko.

De lente is begonnen. Tijd om buiten op onderzoek uit te gaan. Wel eens je eigen terrarium gebouwd? Dat is niet moeilijk en je hebt er een hoop lol van. Veel plezier!!

Ecco Eko

Met een jampot, trechter en lamp kun je onderzoeken welke dieren in de aarde leven.

De diertjes die niet zo van licht houden, zoals loopkevers, duizendpoten en wantsen, zullen omlaag kruipen en vallen in je potje.

Je eigen Kleine Aarde

Neem een glazen, ronde kom: dit wordt straks je kleine Aardbol. Vul die met afwisselend een laag aarde uit eigen tuin en wat zand. Misschien zie je het niet meteen, maar er zit al heel wat leven in je kom.

Wormenweetjes

Er bestaan meer dan 1800 soorten worden op aarde. De langste leeft in Australië en kan meer dan 3 meter worden. Je kom zou dan wel heel snel vol zijn...

Een worm ziet niks, maar de kant die het snelst samentrekt als je hem aanraakt, is de achterkant!

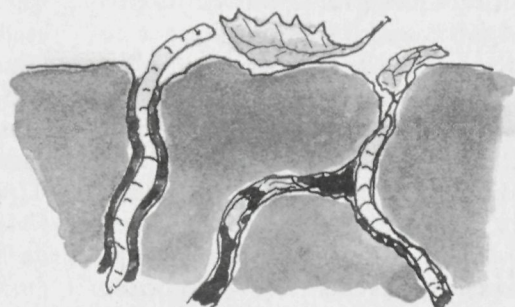
Wormen graven tunnels. Ze houden zo de grond lekker luchtig. Wortels vinden makkelijk hun weg en het water kan er goed bij. Duw maar een boon in je aardbol. Al snel zal hij wortels krijgen. En de bladeren die de wormen in de grond trekken, geven extra voedingsstoffen. Nuttige dieren, die wormen!

Je terrarium wordt nog leuker met wat wormen. Die moet je wel eerst verzamelen. Doe een regenbui na en spring met wat vrienden op een grasveldje. De wormen komen dan omhoog kruipen. Meeuwen doen dat ook zo!

Of zet een schep in de grond en wiebel de steel heen en weer. Verzamel nu je wormen en zet ze in je aardbol. Nog wat blaadjes en groenteresten er bovenop en klaar! Elke dag even kijken. De wormen komen het voedsel halen en trekken de bladeren in hun gangetjes.

Ecco krijgt graag post:

mail je brief, tekening of foto naar Ecco, en wie weet sta jij volgende keer op deze pagina!

E-mail: ecco.eko@dekleineaarde.nl

Natuurlijk slapen op uw Green Sleep Matras

Wat maakt een Green Sleep matras bijzonder?

- De kern is van 100% natuurrubber
- De Matrashoes is afritsbaar en bestaat uit onbehandelde katoen, wol en wildzijde
- Perfecte rugondersteuning
- Natuurlijke holling/bolling blijft
- Green Sleep matrassen kunt u krijgen in iedere maat en voor elk gewicht
- Optimaal slaapcomfort

Andere Green Sleep producten:

- Flexibele Bedbodems
- Vier Jaargetijden Dekbedden
- Lakens en Dekbedovertrekken
- Diverse soorten bedombouw

Informatie:

- Voor een persoonlijk advies kunt u terecht in onze showroom in Zutphen
- Wij sturen u graag per omgaande documentatie

BINORM

Zutphen

Green Sleep

Green Sleep Slaapcomfort & Stokke Studio

TURFSTRAAT 6 - 8, 7201 KG ZUTPHEN, TEL. 0575 - 51 20 15
www.binorm.nl E-mail: binorm@binorm.nl

Ecologisch bouwen.

Dubomat

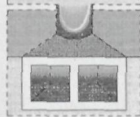
Levert milieuvriendelijke en gezonde bouwmaterialen zoals:

- Cellulose-vlas-houtvezelisolatie
- EPDM dakbedekking gras-sedumdak
- Leemstuc leemfinisher FSC hout

Dubomat Goirle
Geitenhoef 21
5051 JZ Goirle

Tel/fax 013 530 32 66
Mobiel: 06 214 277 39
Bezoek op afspraak

ECOSTOVE

ZON, HOUT en WATER

ECOSTOVE

ecologische
warmte-systemen

Schoolstraat 8

5866 AX Swolgen

telefoon: 0478-692716

telefax: 0478-691626

SPEKSTEENKACHELS

Een warmtebron in harmonie met mens en milieu

- Maatwerk in speksteen kachels
- Eigen modellen in verschillende soorten
- Speksteen stralingspanelen
- Kleinschalige warmtekachtkoppeling
- Warmte en stroom, meer onafhankelijkheid, CO2 reducerend.
- Intergraal ecologisch energieadvies

e-mail: ecostove@ecostove.nl

internet: www.ecostove.nl

www.warmtekachtkoppeling.nl

Wonen en werken in zelfbeheer

Wonen in *Woon- werkpand de Rafter* betekent: op milieuvriendelijke en democratische wijze beheren en besturen, zelf je directe leefomgeving bepalen en gezamenlijk zorg dragen voor het pand en het bijbehorende natuurgebied.

Als je je kunt vinden in deze idealen, dan is de Rafter misschien iets voor jou. Kijk op www.derefter.nl of kom naar een rondleiding (elke eerste zondag van de maand om 15.00 uur vanuit ons café) Telefoon: (024) 323 52 59.

Graanvlokken van de Halm

Al jaren heerlijke biologische graanvlokken en muesli's van een schone landbouw

Heeswijk-Dinther, tel. 0413 29 30 90

Begin een goed milieu in eigen land!

graanpletterij

DE HALM

Heeswijk-Dinther

De Groene Reclameadviseurs

kwaliteit met 't juiste gevoel

BETAALBARE RECLAME?

Bij ons heeft u al een:

Website vanaf € 550,-! Logo vanaf € 300,-!

Ook betaalbaar milieuvriendelijk drukwerk.

Tel. (0182) 517701

www.degroenereclameadviseurs.nl

Als kind stond Brenda van der Zaag bij iedere verjaardag in haar gezin van negen de halve dag pannenkoeken te bakken. "Ik bakte twee van zulke stapels," met haar handen gebaart ze hoe groot ze waren, "en die waren binnen een kwartier op. Prachtig vond ik dat."

TEKST: ELLEN WINKEL FOTOGRAFIE: SANDRA PEEREBOOM

VEGETARISCH-BIOLOGISCH RESTAURANT HOF VAN ST. JAN 'Koken is toveren'

Nu is ze chefkok van vegetarisch-biologisch restaurant Hof van St. Jan in het historisch centrum van Gouda, vlak achter de imposante St. Janskerk. In de zomer is er keus uit twee terrassen: direct naast de meer dan vierhonderd jaar oude muren van de kerk of in de sfeervolle museumtuin. Via een brug over een smalle gracht stap je het oude pand binnen. In de eetzaal op de eerste verdieping trekt een afbeelding van Apollo en Aphrodite op de gemarmerde muren direct de aandacht. Brenda legt uit waarom ze daarvoor gekozen heeft: "Ze kijken elkaar aan met een warme, liefdevolle blik. Dat klopt precies met de sfeer waarin wij het eten willen bereiden."

Schilderen

Het koken is voor Brenda een creatief proces. "Koken is net als schilderen. Als ik een menu maak rangschik ik in mijn hoofd de kleuren op het bord. Terwijl ik een recept lees kan ik bijna proeven wat ik er nog aan toe wil voegen of wat ik weg wil laten. De uitdaging is om de gerechten zo lekker te maken dat ook mensen die niet vegetarisch zijn blij naar buiten gaan. Dat ze verrast zijn hoe lekker het smaakte."

"En koken is een vorm van toveren. Neem pannenkoeken: je gooit allerlei dingen bij elkaar, dan heb je iets vloeibaars, je doet het in een pan en opeens kun je het door de lucht gooien. Dat vind ik nog steeds leuk." En dat is goed

nieuws voor kinderen: naast de vegetarische en veganistische gerechten staan op de kaart ook... pannenkoeken!

Informatie:

**Vegetarisch-biologisch Restaurant
Hof van St. Jan
Achter de Kerk 9-a
Gouda
Tel. 0182-527874
www.hofvansintjan.nl**

**Open op woensdag t/m zondag
van 17 tot 22 uur,
op zaterdag van 10 tot 22 uur.
In de zomer ook overdag geopend.
Vanaf station Gouda is het
10 minuten lopen.**

Uit de keuken van 't Hof van St. Jan

Groene roulade met een witte vulling en een rode saus

Voor 4 personen:

Omelet:

200 gr gekookte spinazie, fijn gehakt

1,5 dl zure room

4 eieren, gesplitst

½ tl zout en ¼ tl peper

Vulling: 200 gr geraspte knolselderij

1 geperste citroen

200 gr verse geitenkaas

zout en peper

Rode saus: 1 ui, 1 rode paprika,

1 teentje knoflook, ½ eetl. (balsamico)

azijn, 1 eetl. honing, zout

Bereiding omelet:

Zure room, eierdooiers, zout en peper door de spinazie roeren het liefst even pureren. Eiwitten stijfkloppen en erdoor scheppen. Bekleed een bakvorm van ongeveer 20 bij 30 cm met bakpapier (over de rand laten steken). Bak hierin de omelet in de oven op 200 graden gedurende 10-12 min. Til de vierkante omelet uit de vorm en rol met het papier luchtig op.

Vullen:

Knolselderij fijn raspen en 5 min. in heet water met citroensap leggen. Laten uitlekken en uitknijpen. Mengen met de geitenkaas (prakken met een vork) en op smaak brengen met peper en zout.

Rol de omelet uit en verdeel de vulling er over. Smeer het gelijkmatig uit. Rol de plak weer stevig op zonder het bakpapier. Verpak de rol stevig in folie en leg een uurtje in de koelkast.

Rode saus:

Bak ui, paprika en knoflook in olie zacht. Voeg de overige ingrediënten toe en kook even in. Pureren tot een vrij dikke saus.

Opdienen:

Maak op 4 middel kleine bordjes een bedje van sla, liefst rucola of veldsla, op het midden van het bord. Snij 8 plakjes van de roulade en leg op elk bedje 2 plakjes. Verdeel de rode saus rondom de sla.

UIT DE REGIO:

De Doornhof in Rockanje

Het Hof van St. Jan gebruikt voornamelijk biologische producten. 'Als je weet hoe die smaken wil je gewoon niets anders meer,' zegt Brenda vol overtuiging. Ze betreft veel groente en ook zuivel van biologische boerderij de Doornhof in Rockanje. Al in 1981, toen Leen van Marion deze boerderij van zijn ouders overnam, schakelde hij om naar biologisch. Het is een kleinschalig gemengd bedrijf met tuinbouw, fruitteelt, schapen, kippen, een boerderijcamping en een winkel. Leen houdt zich niet alleen bezig met de productie op eigen bedrijf. Hij levert producten van tien biologische bedrijven uit de buurt, uit Zuid-Holland en Zeeland, rechtstreeks af bij een aantal natuurvoedingswinkels en restaurants. Leen: "Vooral bladgewassen zoals sla en spinazie zijn voor een restaurant natuurlijk mooi om krakend vers binnen te krijgen."

Hutten furniture for personal use

made in holland

open huis
kom en bekijk onze
showroom
en meubelfabriek.
Open tijdens kantooruren.
Zaterdag
van 10.00 - 16.00 uur.
home@hutten.com

en...
door
ons

HUTTEN.com

Hutten bv. Siriusstraat 25 5015 BT Tilburg
tel. 013-460 9 460
(Industrieterrein "Loven" nr. 4285)
www.hutten.com

ZITTEN IS EEN WERKWOORD.

DEBUNDEL

winkels voor natuurlijk wonen

Atrium daalseweg 109 nijmegen
tel: 024-323 45 41

Atrium wielakkerstraat 14 arnhem
tel: 026-351 02 04

Vanbinnen mariniersweg 1 rotterdam
tel: 010-240 93 79

www.debundel.com

creatieve tuinontwerpen advisering en cursussen
ecologische tuin aanleg en onderhoud
met milieuvriendelijke oplossingen

Lid wilde weelde (vakwerk Natuurlijke omgeving)
Lid vhg (hoveniers en groenvoorzieners)

bezoek onze showtuin
(Jodendijk 25 Eefde)

www.gorris.nl
info@gorris.nl

Tel 0575-543472

AGA vindt u bij Bos

Waalseweg 28
3999 NS Tull en 't Waal
www.bos-fornuizen.nl

Importeur voor Nederland:
BOS
FORNUIZEN

INTERIEURARCHITECTUUR atelier jan franssen

geeft vorm aan
wonen en werken

Met de natuur als uitgangspunt maken wij ontwerpen en adviseren bedrijven en particulieren bij ruimte-indeling, renovatie, bouwtekeningen, meubels en verlichting, kleur en materiaal.

026 443 75 83

www.atelierfranssen.nl

Geef een Geschenk dat Leeft...

Geef een geit, koe of kippen aan een gezin in een ontwikkelingsland. Dan geef je iedere dag opnieuw voedsel en inkomen.

Verse melk en eieren bevatten belangrijke voedingsstoffen. Extra voedsel wordt verkocht op de markt, waardoor het gezin haar eigen geld verdient.

Gezinnen volgen training en ontvangen een gezond dier. Ieder gezin geeft haar eerste jong door, dus je gift herhaalt zich vanzelf!

Bel 0165-520123 voor meer informatie of ga naar www.heifer.nl

giro 4663

Ja

Graag ontvang ik gratis uitgebreide informatie over

ecologische ☐ keukens ☐ meubels

☐ AURO natuurverven

☐ SIOEKKE

Naam _____ m/v

Adres _____

Postcode _____

Woonplaats _____

Tel. _____

Vul in en stuur op naar Splinter, Antwoordnummer 3099, 8000 WB Zwolle, tel. (038) 460 13 60.

meubelmakerij
Splinter

Natuurlijk wonen

KEUKENS

MITKA ELECTROSCOOTER: Het snelle alternatief voor de korte afstand

Het grootste deel van de verplaatsingsafstanden in Nederland is korter dan 20 km. Aangezien de auto het meest gebruikte voertuig is op deze korte afstanden, is de uitstoot van schadelijke emissies hierbij groot. Tot een afstand van 5 km blijkt de fiets een prima alternatief voor de auto, daarboven neemt het percentage fietsverplaatsingen al snel af. Met dit gegeven startte TNO Industrie begin 2000 samen met enkele organisaties het MITKA project.

TEKST: GÜRTAN ERCAN

Mooi, milieuvriendelijk, modern... enkele steekwoorden om dit 'Mobiliteits-concept voor Individueel Transport op de Korte Afstand' in het kort te beschrijven. Maar er schuilt meer achter deze driewieler. Om het een fiets te noemen, zou tekort doen aan dit bijzondere voertuig. Naast de eigenschappen van de trouwe tweewieler valt de MITKA voornamelijk op door zijn innovatieve en comfortabele kenmerken.

Wind mee

De opvallende verschijning van de MITKA springt als eerste in het oog. Door de overkapping (niet zichtbaar op de foto), het driewielige chassis en de zithouding straalt het voertuig comfort uit. Bij het nemen van een bocht waan je je op een motorfiets door het geavan-

ceerde kantelsysteem tussen de voorste twee wielen. De elektromotor met een vermogen van 400 Watt staat garant voor een snelheid van 35 kilometer per uur. Door deze 'Power assistance' heb je altijd het 'wind mee'-gevoel zonder dat je erbij transpireert. Met het 'Intelligent dashboard' met palmtop-computer wordt iedere rit naar het werk een aangename ervaring. Bovendien hoeft je ook niet eindeloos te zoeken naar een parkeerplaats door het compacte formaat van de MITKA. Door de aanwezigheid van trapondersteuning kan er ook ouderwets getrapt worden.

Actieradius

Een volle accu levert de MITKA 60-80 kilometer elektrische ondersteuning. Accu leeg? Geen probleem! Binnen 2 uur

is de accu weer volledig opgeladen. Steek de stekker in het stopcontact en de netstroom doet de rest.

Verwachtingen

Naast een prima alternatief voor de forens is de Mitka ook ideaal om er in de vrije tijd mee te 'cruisen'.

Op dit moment is het project nog in ontwikkelingsfase, maar verwacht wordt dat de MITKA begin 2005 op de markt zal verschijnen en ongeveer 3000 euro zal gaan kosten.

Het feit dat de voordelen van fiets en auto op unieke wijze worden gecombineerd, zouden deze bijzondere driewieler wel eens tot een succes kunnen maken.

Meer informatie over MITKA:

www.mitka.nl

FOTO: WWW.MITKA.NL

In de lente gaat zoekportaal Antonya officieel het internet op. Antonya biedt gratis toegang tot circa tweeduizend Europese natuur- en milieusites, in zes talen. De kracht van de geavanceerde zoekmachine zit in het gebruik van taaltechnologie. Medebedenker John Verheijden hoopt dat Antonya zo bijdraagt aan het uitwisselen van milieu-informatie tussen experts en gebruikers.

TEKST EN FOTO: MONIQUE VAESSEN

Antonya: brug tussen milieuprofessionals

Een duurzame samenleving begint bij het goed organiseren van de informatievoorziening, zo meent John Verheijden (50). "Informatie is de belangrijkste grondstof waarop onze huidige samenleving draait. Het wordt steeds belangrijker voor bedrijven en organisaties om te beschikken over een systeem om hun kapitaal - kennis - te beheren en toegankelijk te maken voor een zo groot mogelijke doelgroep." Zijn bedrijf, MOOI, ondersteunt instellingen op het gebied van duurzaamheid daarbij. Een van zijn producten is het zoekportaal Antonya. Na zijn studie taalfilosofie rolde Verheijden via een aantal biologen uit zijn voetbalelftal de milieuwereld in.

Samen richtten ze de Stichting Onderwijs en Milieu (SOM) op, die zich bezighield met het maken van natuur- en milieu educatiemateriaal voor het onderwijs. Het probleem waar ze tegenaan liepen was: hoe maak je deze informatie toegankelijk voor scholen en andere geïnteresseerden?

Wandeling

Die vraag legde Verheijden tijdens een wandeling voor aan Joop van Gent, een oud-studiegenoot. Deze had net van TNO de opdracht gekregen om een informatiesysteem te ontwerpen dat gebruik maakte van taaltechnologie. Ofwel van computerprogramma's die zijn gebaseerd

op de taalprocessen die zich in ons hoofd afspelen tijdens het spreken. "Hij zocht een gebruikersgroep om zijn 'TwentyOne-systeem' te testen en wij zochten een manier om milieu-informatie te ontsluiten. Dat viel als een puzzel in elkaar."

Portaal

Verheijden richtte MOOI op om de instellingen die informatie hadden op het gebied van natuur en milieu bij elkaar te brengen. Van Gent organiseerde de softwarebouwers rondom TNO. De samenwerking tussen beide partijen heeft uiteindelijk geresulteerd in het gratis zoekportaal Antonya www.antonya.net. "Antonya is een eiland op internet met

voorlopig tweeduizend maar op termijn tienduizend natuur- en milieusites waarin je kunt zoeken. Je kunt het vergelijken met het portaal van een groot gebouw: je ziet niet alle deuren, maar via de intercom kun je aangeven waar je moet zijn."

Overstromingen

Het verschil met Google, de bekendste zoekmachine voor internetsites, is dat Antonya zich tot één interessegebied beperkt en vele malen nauwkeuriger zoekt. Terwijl zoekmachines als Google slechts 20 procent van alle relevante informatie vinden, heeft Antonya een trefkans van 80 tot 90 procent. Het gebruik van taaltechnologie maakt het mogelijk om

niet alleen losse woorden op te geven, maar ook hele zinnen. "Antonya houdt de betekenis van een zin als 'de rivier is buiten haar oevers getreden' bij elkaar, zodat je ook informatie over overstromingen vindt en websites van waterschappen. Bovendien levert een zoekwoord als 'waterzuivering' ook sites met varianten als 'het zuiveren van water' en 'gezuiverd water' op. Ook maalt Antonya niet om een typefout. Het nieuwe zoekportaal gebruikt daarnaast synoniemen en vertalingen in zes talen. Zoek je op overstroming, dan vind je ook Engelstalige sites over 'floods'. De meest relevante sites staan steeds bovenaan en je kunt zelf aangeven hoe gericht je wilt zoeken.

Bangladesh

Sinds anderhalf jaar staat een testversie met vijfhonderd sites op het net, maar op 21 maart gaat de officiële versie de lucht in. Deze heeft een database van tweeduizend Europese sites in zes talen, maar straks kan wereldwijd in ruim veertig talen gezocht worden. Verheijden: "Een van de prikkels om Antonya te ontwerpen was de behoefte aan informatie over natuur- en milieuonderwerpen bij landen in de derde wereld en Oost-Europa. Die zijn zich nu snel aan het ontwikkelen en hebben daarbij goede voorbeelden nodig." Antonya kan straks de zoekvraag van een Russische milieuambtenaar vertalen, zodat hij relevante sites in alle talen vindt. Via een link naar een gratis vertaalprogramma kan hij de gevonden tekst laten omzetten in het Russisch.

Idealist Verheijden hoopt dat het zoekportaal op die manier wereldwijd een brug slaat tussen experts en gebruikers van milieu-informatie. "Het zou mooi zijn als een waterschap in de Betuwe in contact komt met een waterschap in Bangladesh omdat ze allebei naar een oplossing voor overstromingen zoeken."

De naam Antonya is geïnspireerd op zijn katholieke opvoeding. "Als we vroeger iets kwijt waren baden we tot Sint Antonius: 'Heilige Antonius beste vriend, zorg dat ik mijn sleutels vind.' Het is Antonya geworden, omdat vrouwen nu eenmaal beter kunnen zoeken dan mannen."

HOOG HANGMATTEN

Hangmatten voor binnen en buiten
uit Mexico, Brazilië, Colombia en Ecuador.
Groot/detailhandel, postorderservice.

Wijksestr. 41, 6617 BZ Bergharen.
Tel./fax: 0487-531429
www.hoog.nl

In ons Bed & Breakfast kunt
u desgewenst in een hangmat slapen.
Specialist in hangmatten sinds 1979

Adverteren

in De Kleine Aarde?

Bel Heleen Petter:

(0411) 68 49 21

Portugal

Midden in het dorpje Covas, 65 km ten oosten van Coimbra, vindt u Casa do Vizinho, een 200 jaar oud typisch Portugees landhuis. Een drietal appartementen biedt u alle comfort en in de grote tuin kunt u, in de schaduw van de olijfbomen, genieten van een weids uitzicht over het dal.

Dit is dé plek om tot rust te komen, middenin een ongerepte omgeving die ideaal is voor wandel- en fietstochten. En de Portugese maaltijden in de pittoreske restaurantjes maken de vakantie compleet.

Informatie: www.portugalvakantie.info
tel 06 - 1266 5345 of 06 - 5157 7140

Kamperen met de luxe van eenvoud

139 Natuurkampeerterreinen heten u van harte welkom! Uitstekend voor rustzoekers, liefhebbers van natuur en avontuurlijk ingestelde gezinnen met kinderen, goed basissanitair met wc/douche, omgeving die uitnodigt tot creativiteit, eenvoudige speelvoorzieningen, fiets- en wandelmogelijkheden! Voor tentkampeers, caravaners en campers. Uitgebreid beschreven in het groenste campinggidsje van Nederland:

Het Groene Boekje 2004

Prijs: € 9,- (incl. de Natuurkampeerkaart 2004). Verkrijgbaar bij onder andere ANWB, Bever Zwerfspor, de reisboekhandel én:

Stichting Natuurkampeerterreinen, Postbus 413, 3430 AK Nieuwegein, tel. 030-6033701 (di. t/m vr.) of kijk op www.natuurkampeerterreinen.nl

CAMPING DE ROOS

Sfeervolle, ruim opgezette natuurcamping gelegen in een bijzonder fraai rivierduinlandschap aan de Ov. Vecht. Een zijarm van de Vecht loopt over de camping, die speels en kindvriendelijk is ingericht. De unieke ligging, de schitterende natuur, de vele ruimte, de harmonieuze sfeer en de goede voorzieningen (o.a. een natuurvoedingswinkel) maken Camping De Roos tot een bijzondere belevenis! Ook verhuur van bungalows en De Waard tenten. **Vraag de nieuwe folder!**

BEERZERWEG 10, 7736 PJ BEERZE-OMMEN
TELEFOON (0523) 251234 FAX (0523) 251903
www.camping-de-roos.nl

UNIEKE KAMPEERVAKANTIE IN DE SPAANSE PYRENEËN

Op ons landgoed, gelegen in de uitlopers van de Spaanse Pyreneeën, (tussen het meer van Bañolas en Olot) vindt U geen modern hotel of verwarmd zwembad. Wel bieden wij een aantal cabañas en bungalows aan, buiten gezichtsafstand van overige gasten geplaatst op ons landgoed Manso Coguleras. In de ongerepte natuur, bij het stromende water van onze eigen beek, omgeven door bloemen, kruiden, vlinders en vogels, kunt U helemaal Uzelf zijn. Zonder taalproblemen. Een eigen zwembad hoog in de bergen, een wandeling, onze avontuursporten, een rit te paard en de mogelijkheid om te blijven eten maken een verblijf verder tot een unieke belevenis.

Vanaf € 385,- voor een cabaña of bungalow per week, bent U onze gast. Een plaats voor eigen tent € 195,- per week.

Voor meer informatie schrijf of bel naar: Ineke de Winter,
Kapelstraat 39, 4817 NX BREDA
Tel.: 076-5729208, faxnr.: 076-5729224.

Ook kunt u ons internet adres bezoeken:

www.mansocoguleras.com

Ons e-mail adres: info@mansocoguleras.com.

240 PONTJES IN ÉÉN BOEKJE!

Alle overzetveren in Nederland,
België, Luxemburg en de
Nederlands-Duitse grensstreek

met handige kaartjes en heel veel
extra informatie op borstzakformaat

te bestellen door € 10 (incl. verzendkosten) over te
maken op rekening 5265803 t.n.v. de penningmeester

Vrienden van de Voetveren te Wassenaar
www.voetveren.nl

LID WORDEN? maak dan 5 euro over o.v.v. "nieuw lid"

MENSEN & MOGELIJKHEDEN

Zoekt u mensen om samen iets te gaan doen? Stuur een bericht van maximaal 50 woorden naar Mensen en Mogelijkheden, De Kleine Aarde, Postbus 151, 5280 AD Boxtel, fax 0411 683407 of h.petter@dekleineaarde.nl.

Een gratis service, uitsluitend voor donateurs. Niet voor commerciële berichten. De redactie behoudt zich het recht voor advertenties niet te plaatsen. Stuur uw bericht voor het zomernummer voor 1 mei 2004 in.

Bewust in het leven staande en speelse vrouw (40) uit Vught kan van kleine dingen intens genieten. Welke natuurgenieter met opgevoerd karakter, humor en diepgang gaat al wandelend mee op ontdekkingsocht? Misschien bewandelen we t.z.t. ook een ander pad Br. O. Nr. RA 1271 MM

Op een natuurkampeerterrein in de Franse ALPEN kan er vanaf eind juni geholpen worden. Maaien, wieden, planten, schilderen, enz. Bent u handig en kunt u goed samenwerken? (er wordt flink aangepakt) Schrijf: F. Otter, Rembrandtlaan 81, 2271 GH Voorburg.

Nieuw. Netwerk en Nieuwsbrief zelfvoorziening. Proefnummers: Studio Zelfvoorziening, westerwijk 32, 7751 CN Dalen. Online: www.zelfvoorziening.nl

Wij wonen in Z.W. Frankrijk aan riviertje en hebben een kleine boerderij en camping. Houd je van rust en natuur en heb je zin minimaal een maand te helpen in de tuin, op de camping of met bouwen: Moulin de Liort 12440 La Salvat-Peyralès tel/fax (0033) 565 81 89 67 campliort@wanadoo.fr

REIKI GROEP in oprichting. Wie voelt zich aangesproken om zo helende energie met elkaar te delen, om zo je groei proces te bevorderen. De bijeenkomst zal 1 x per maand plaats vinden. (0513) 46 40 36.

VRIJWILLIGERS gevraagd op kleinschalige, mens-, dier- en milieuvriendelijke, biologische boerderij in Drente. Voor informatie bel vrijblijvend (0592) 50 11 03.

Welke natuur/dierenliefhebber wil bij mij in komen wonen. Leeftijd 40 tot 65+. Met de mogelijkheid tot bijv. het houden van kleinvee/(moes)tuinieren. Rustige bosrijke omgeving en veel ruimte. Ben je een buitenmens in hart en nieren reageer dan Br. O. Nr.

Op onze kleine IJSLANDERSTOETERIJ in natuurpark De Morvan (Bourgogne) moet 50 m3 hout gezaagd en gekloofd worden. Welke 2 sportieve jongeren die van aanpakken weten (ca. 17 jaar en M.M., M.V., V.V.) willen ons tegen kost en inwoning in de zomervakantie 2 weken helpen? Tel. (0033) 386 30 23 05.

DUURZAAM OP WERELDREIS

Met trein en vouwfiets naar Peking via de Zijderoute

Voor de derde keer in zijn 'werkzame' leven gaat De Kleine Aarde-medewerker Jan Juffermans (58) er 'even' tussenuit. Zijn tweede sabbatjaar in 1993 was hem zo goed bevallen, dat hij geruime tijd geleden ook het jaar 2004 al vrij plande. Deze keer om met zijn vrouw Marianne een wereldreis te maken met een zo klein mogelijke Mondiale Voetafdruk.

Jan Juffermans: "De bestemming van onze reis is China en we willen niet vliegen vanwege de grote CO₂-uitstoot. Ruim dertig jaar geleden is dit plan eigenlijk al ontstaan. Toen reisden Marianne en ik via Turkije naar India, geheel over land. Deels voor mijn toenmalige werk bij een uitgeverij ging de reis daarna nog verder door het Verre Oosten. Via Japan en de Trans-Siberische Spoorweg kwamen we na 10 maanden weer thuis. Een ongekende ervaring. We waren helemaal om China heen gereisd, maar diverse pogingen dat land zelf binnen te komen mislukten toen. We namen ons voor om nog eens een nieuwe poging te doen, later. Nu is het dan zo ver.

Het plan is een reis over land te maken richting Peking, vooral met treinen. Onze Brompton-vouwfietsen gaan mee. Die dragen onze bagage en je kunt er ideaal verkenningstochten mee maken. De terugreis is niet zo moeilijk. Er rijdt vanuit Peking twee keer per week een Trans-Mongolië Express en die sluit mooi aan op het traject van de Trans-Siberië Express. Het is vooral een kwestie van tijd. De heenreis is nog een beetje een avontuur, want we willen de noordelijke Zijderoute nemen. Dat lijkt nu de meest veilige route, en bovendien hebben we een flink deel van de zuidelijke route al bereisd in 1972.

Het plan voor de heenreis ziet er als volgt uit. Met de trein gaan we via Krakow naar Odessa aan de Zwarte Zee. Dan zijn we in Oekraïne. Via De Krim gaan we

naar Rusland en vervolgens reizen we via Kazachstan, Kyrgystan en Uzbekistan naar China. Dat kan in principe allemaal per trein. We komen in historische plaatsen als Khiva, Buchar, Samarkand, Tashkent en Almaty. Ook in China nemen we de trein. Bijvoorbeeld via Ürümqi, Turpan en Xian gaan we richting Peking. We stappen regelmatig voor een paar dagen uit. Ook in Mongolië en Rusland willen we niet achter elkaar doorreizen, in plaatsen als Ulan Bator en Irkutsk hopen we even rond te gaan fietsen."

Begin maart zijn Jan en Marianne op weg gegaan. Via e-mailberichten houden zij de lezers van De Kleine Aarde op de hoogte. (wordt vervolgd)

Wit-goud

Lezersaanbieding: Sneeuwkllokjes

Hoeve Vertrouwen verstuurt tot begin Mei sneeuwkllokjes 'in 't groen' (met blad en wortels). U heeft de keuze uit het gewone sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis*), het dubbele sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis* 'Flore Pleno') en de forse snel groeiende *Galanthus x valentinei*. De dubbele sneeuwkllokjes bloeien het vroegst en blijven bovendien bij koud weer open staan, zodat ze ook op sombere dagen voor wat lichtpuntjes zorgen. Moeite met kiezen? Bestel dan het voordelige **De Kleine Aarde pakket**, bestaande uit 25 gewone sneeuwkllokjes, 25 dubbele sneeuwkllokjes en 3 stuks *Galanthus x valentinei*.

Bestellen met vermelding van bestelcode kan per post, per fax, per e-mail of door direct te betalen per giro (vermeldt de code!). Bestellingen moeten uiterlijk op 1 mei bij ons binnen zijn.

aantal	soort	Prijs €	code
10	<i>Galanthus nivalis</i>	4,50	GN10
25	<i>Galanthus nivalis</i>	11,00	GN25
50	<i>Galanthus nivalis</i>	20,00	GN50
100	<i>Galanthus nivalis</i>	37,50	GN100
10	<i>Galanthus</i> 'Flore Pleno'	5,50	GF10
25	<i>Galanthus</i> 'Flore Pleno'	13,00	GF25
50	<i>Galanthus</i> 'Flore Pleno'	23,00	GF50
100	<i>Galanthus</i> 'Flore Pleno'	41,50	GF100
1	<i>Galanthus x valentinei</i>	3,00	GV01
3	<i>Galanthus x valentinei</i>	7,50	GV03
1	Kleine Aarde pakket	27,50	KA01

Hoeve Vertrouwen
Oostermiddenmeerweg 14
1771 RR Wieringerwerf
fax: 0227-502410
gironummer 836780
tnv Hoeve Vertrouwen
e-mail: mail@ecobulbs.nl

Kijk op
www.ecobulbs.nl

Witte thee

Celestial Seasonings® introduceert een bijzondere Chinese thee: de Perfectly Pear™ White Tea. Deze thee is gemaakt van delicate witte Bai Mu Dan theeblaadjes met een vleugje peer- en vanillesmaak. Een heerlijke thee die ook nog eens gezond is doordat hij boordenvol antioxidanten zit.

Het begrip witte thee is in Nederland nog vrij onbekend. Lang geleden was witte thee zelfs zó bijzonder dat alleen de Chinese keizerlijke familie de thee mocht drinken en niemand anders. Bai Mu Dan thee komt uit de afgelegen bergen van China en Witte thee wordt eenmaal per jaar, in het voorjaar, geplukt. Daarbij wordt alleen de eerste pluk gebruikt en in het bijzonder alleen de knoppen en bovenste blaadjes van de *Camellia Sinensis* plant. De blaadjes van deze plant worden ook voor groene en zwarte thee gebruikt, maar alleen de eerste pluk is voor de witte thee bestemd. De blaadjes worden in de zon gedroogd waardoor de lichte kleur en smaak behouden blijven. De Perfectly Pear™ White Tea is te koop bij speciaalzaken, zoals reform- en natuurvoedingswinkels, drogisterijen en delicatessenzaken. De adviesprijs voor de thee is € 3,98 per pakje.

Bijzonder schone was voor vrienden van De Kleine Aarde

Wassen met Benefactor geeft U een goed gevoel. Het is het enige 100% natuurlijke gepatenteerde waspoeder ter wereld, gemaakt van onder andere granen, melk en bijenproducten en met behulp van bijzondere zeepstechnieken.

Ontwikkeld door een boerin in samenwerking met de Oklahoma University (zie: www.phigbn.com).

Een schone was en een schoner milieu gaan nu hand in hand!

Zie voor uitgebreide informatie www.mandela-children.nl

(klik op partners/overige acties). en steun het Nelson Mandela Kinderfonds!!

Speciale aanbieding voor lezers van de Kleine Aarde:
Zeven kilo Benefactor waspoeder voor € 38,99.

Bovendien ontvangt u **gratis** -indien u binnen drie weken bestelt- de milieuvriendelijke batterijloze Monarch zaklamp (even schudden en u heeft 5 minuten licht!) ter waarde van 34,95 (1 jaar garantie). **Niet goed: geld terug!**

Of eerst proberen?

Een proefpakket Benefactor voor circa drie wasbeurten kost € 2,99.

Bestelwijze: Stort het bedrag op giro 90.32.096. Vermeldt bestelcode DKAFO.

Javabo NV Breda. Tel. (076) 521 78 00 E-mail: javabonv@dailycom.nl

Lente UITJES voor nop

Met het aanbreken van de lente wil iedereen er weer graag op uit. Alleen, met z'n tweeën of met de kids, te voet, met fiets of OV: hierna wat tips met één voordeel u kunt uw portemonnee thuis laten!

Levende beelden

Begin mei voeren levende standbeelden hun acts op in het centrum van Apeldoorn tijdens het *Living Statues Festival*.
Info: vvv 0900-1681636 of
www.vvwapeldoorn.nl

Verbeelding

In Axel (Z) ligt aan de voet van de watertoren het bosgebied Smitschorre. Tussen de bomen verbergt zich het Kunstbos, met werken van kunstenaars uit Zeeuws- en Belgisch Vlaanderen.

In Baarle-Nassau (NB) kun je dwalen in de Tuin der Verbeelding, beslist geen doorsnee beeldenpark! Open do t/m zo van 13.00 tot 17.00 uur. Adres: Klokenstraat 12. Info: tel. (013) 507 95 50
www.galeriederverbeelding.com

Kabouterboom

De dikste boom van Nederland draagt de bijnaam 'Kabouterboom'. Deze 25 meter

hoge Kastanjeboom vind je in de Heerlijkheid Beek. Volg het pad dat begint bij het waterrad in het centrum van het dorp Beek (Gld), vlakbij het gemeentehuis.

Kokkels in Cadzand

Een dagje strand, daar knap je van op! In Cadzand zijn op Hemelvaartsdag de Vliegerfeesten. Voor verzamelaars van fossielen is het strand van Cadzand een goudmijn. Vooral zwarte haaientanden liggen er voor het oprapen.

Middeleeuwen

In Deventer is elk jaar op Hemelvaartsdag een Middeleeuws Straatfestival. Wagenspelen en kluchten in stijl en veel vertier voor jong en oud.
Info: 0900-2535355, www.deventer.nl

Op www.nederlandvoornop.nl vindt u nog veel meer tips voor gratis dagjes uit in eigen land.

Twee handige gidsen om u op nog meer ideeën te brengen:

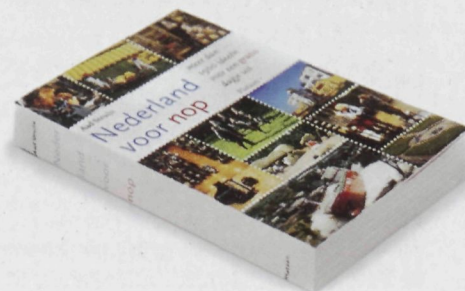

Oasegids

In de *Oasegids Natuurrijke parken en tuinen in Nederland en Vlaanderen* vindt u uitgebreide informatie, geïllustreerd met prachtige foto's, over heemtuinen en parken. De gids beschrijft 160 openbaar toegankelijke tuinen en parken met informatie over openingstijden, bereikbaarheid en contactpersonen. Korter komen 40 particuliere tuinen en complexen aan bod. Adressen van kwekers van inheemse planten en bomen completeren het geheel. Enkele artikelen over de historie en maatschappelijk belang van het natuurrijk tuinieren geven achtergrondinformatie. En voor wie meer wil lezen is er een uitgebreide literatuuropgave.
224 pagina's, uitgave Stichting Oase en de Connecting Link, 2003.
ISBN 90-77380-01-9. € 14,95

Nederland voor nop

Een dik boekwerk met meer dan 1900 ideeën voor een gratis dagje uit, waarvan u er enkele op deze pagina aantreft. Met vele aantrekkelijke foto's en duidelijke, inspirerende omschrijvingen.
448 pagina's, Uitgeverij Plataan.
ISBN 90 5807 171 5. € 24,-

Maximaal 50 woorden.

Tarief: t/m 20 woorden € 24,96.

Daarboven € 1,25 per woord.

Voor brieven onder nummer € 3,51 extra.

Bewijsnummer € 4,54 extra inclusief BTW.

Stuur uw tekst op papier, per fax

(liefst getypt) of e-mail naar

Regeladvertenties, De Kleine Aarde,

Postbus 151, 5280 AD Boxtel,

fax (0411) 68 34 07,

h.petter@dekleineaarde.nl

Vermeld uw adres; u krijgt een acceptgiro

toegestuurd. De redactie behoudt zich het

recht voor advertenties niet te plaatsen.

Zend uw regeladvertentie voor het zomer-

nummer vóór 1 mei 2004 in.

Te huur / vakantie

NEDERLAND

Te huur in SEVENUM LIMBURG, rustieke appartementen, 2-8 pers., cv, op oude boerderij in bosrijke omgeving. Eigen natuurtuin met dierenweide en speeltoestellen. Tevens minicamping. Folder: (077) 467 25 93.

GELDERSE ACHTERHOEK. Vier stenen vakantiewoningen en minicamping bij woonboerderij. Fijne fietsomgeving. Als u van rust en ruimte houdt. Silvolde (0315) 32 97 28.

Te huur in MIERLO, Noord Brabant, 6 pers. vakantiehuysje. Gelegen in het bos nabij de Strabrechtse Heide, met 0,5 ha eigen grond. Ideaal voor wandelaars en fietsers. Tel. (040) 293 05 95.

BOIJL, aan het Fries Drentse Wold. Camping TE HOOI EN TE GRAS. Sfeervol 4 & 8 persoons appartement, plaggenhutten. 11 door groen gescheiden kampeerplaatsen. Slecht weer accommodatie. Finse sauna, mogelijkheid voor Reiki- of massagebehandeling. Tel. (0561) 42 17 96.

Mooie 4 persoonsstacaravan op milieuvriendelijke 5 sterrencamping met binnenzwembad in Callantsoog (NH), 15 minuten lopen van zee. Tel nr. (073) 551 79 29, na 19.00 uur; e-mail: bar.pruim@planet.nl

't RENTMEESTERKE (gelegen aan LF4 en Graafschapspad in de Achterhoek). Klein kampeerterrein, 2 huisjes, 2 grasdakhutten, L&O, vegetarisch eethuisje (altijd reserveren), beeldentuin (juli/aug). Info (0545) 48 15 40.

Te huur; RECREATIEHUISJE met houtkachel. Uitzicht op geiten, schapen en ezels. Rust en ruimte in Nieuwkoopse natuurgebied. Folder? Bel (0172) 61 20 70.

Camping 'DE PAREL' Zeewolde: natuurlijk kamperen nabij 'Stille Kern'. Kindvriendelijke boscamping met o.a. speelstrandje, privésauna, kampvuurplaats, dierenweide, kampeerhutten. (036) 522 78 62 of www.campingdeparel.nl

FRIESLAND Workum, vakantie op oudste werfje van Nederland, in huis van werfbaas, ingericht voor 6 personen. Tel. (0515) 54 30 95.

Vakantieoppas in ons FINNLOGSHUIS, natuurtuin aan bosrand, zorg kat, ev. moestuin, Noord-Brabant; laatste week april en half juli/begin augustus.

NATUURKAMPEERTEREIN De Ier en Wega. Twee terreinen met ieder een geheel eigen karakter. De luxe van eenvoud. www.natuurkampeersite.nl

FRANKRIJK

Zwerven door het vulkaangebergte van de Cantal. LE CLOU voor uw wandelvakanties en trektochten. Chambre et table d'hôte, natuurskampeerterrein, vierpersoonsvakantiehuisje en een atelier/cursusruimte. Tel (0033) 471 47 01 45, www.leclou-france.com

Te Huur BRIANCON(F) Z-kant Hoog-Alpen, chalet 4-5 pers; ook kampergelegenheid, veel ruimte, fietsen, wandelen, kano, tochten onder leiding. Inl. (070) 386 39 25.

CARAVAN of kamer met onbijt te huur in prachtig natuurgebied. Biologische wijn en maaltijden kunt u bij ons gebruiken. Info (0033) 553 05 10 16

BOURGONDIË, Morvan: Pension/ Camping Sur Yonne. Ook verhuur. Aan rivier. Natuur, rust. www.suryonne.com, tel. (0525) 63 09 26

Bourgondië, natuurpark DE MORVAN. Vakantieverhuur van Franse boerderij en 'Camping à la Ferme'. www.aurore.nl

Te huur in de VOGES, 70 km. ten zuiden van Nancy, ons royale 6 persoons 'maison' met prachtig uitzicht. v.a. € 275 per week tel. (024) 323 47 38.

Mini-natuurcamping (5 plaatsen op hectare) in de DORDOGNE voor rust en natuur, met oude houtwallen omzoomd, 6 hect. Hellingbos langs de Auvézère. Tevens te huur 'bakhuis', rolstoelvriendelijk (zorg mogelijk). Ben en Inez, Linard, Frankrijk e-mail laacolline3@aol.com

In ruige N-ARDECHE op oude boerderij kamers of caravan te huur. Kamperen kan ook. Verblijf LO of VP. Wandelen in volkomen stilte kan hier! Panoramisch uitzicht met fantastische herfstkleuren. (0033) 475 29 42 45. Johan.beikes@free.fr www.bastier.com

Te huur op boomrijke NATURISTENCAMPING midden-Frankrijk (800 km van Utrecht) ons rustig gelegen 'huisje' (luxe mobilhome, met veranda). Inlichtingen (076) 571 82 30 of kijk op de site van het duurzame en antroposofische arbeidsbemiddelingsbureau Groei in Werk: www.groeiinwerk.nl

Midden Frankrijk, CREUSE, mooie, rustige, bos- en waterrijke omgeving, natuurcamping (15 ruime plaatsen met goed sanitair), caravans te huur, logies en ontbijt plus kookfaciliteiten. Alle jaargetijden. Ook voor groepen. Folder (0033) 555 64 23 35, www.les-4-saisons.com

NOORD-BRETAGNE, vrijstaand oud huis, eenvoudig ingericht, vlakbij dorp, rustige landelijke omgeving, wandel en fietsgebied ongeveer een half uur van de kust. Tel.: (0575) 56 23 61.

Kleine, rustige camping in Z.W. FRANKRIJK aan prachtig riviertje. Ideaal voor kinderen en wandelaars. Biologische producten te koop op onze boerderij.

Vraag folder (0165) 31 35 78 (na 17 uur) of tel/fax (0033) 565 81 89 67 Moulin de Liort, 12440 La Salvat-Peyralès, www.campingliort.com

ARDECHE, Zuid-Frankrijk, eenvoudig boerenhuis in de bergen. Rustieke en bosrijke omgeving. 2-4 personen. Prijs € 250,-. Tel/fax (0566) 65 14 92.

In het natuurpark de MORVAN in Midden Frankrijk ligt onze kleine camping. Wij verhuren comfortabele huurtenten met eigen sanitaire ruimte. Tel. (0348) 40 83 94. <http://go.to/laforet>

Geitenkuddes, landweggetjes, heuvels, weidse uitzichten: rust, cultuur, avontuur in de nog onbedorven natuur van de TARN-ET-GARONNE. Te huur 2 eenv. 18e eeuwse boerderijtjes, 2 - 4 pers. Vrijstaand. Eigen terrein, ruimte, privacy. Vanaf 180,- euro p. w. Tel. : (070) 389 43 56.

Heerlijk rustig in MIDDEN-FRANKRIJK. Te huur op rustige camping aan beekje: volledig ingerichte luxe bungalowtenten en caravans. Voor gratis folder: (0184) 61 58 26

PORTUGAL

CASA DONA MARIA Midden Portugal: 2 appartementen te huur in Portugese vivenda, gelegen in pittoresk dorpje aan de rivier de Alva ; ideaal voor wandelvakanties. www.casadonamaria.nl of (013) 580 06 26.

HONGARIJE

Nieuw comfortabel huisje, oud boerendorp. Mediterraan klimaat, ELISSA COMTE natuur en cultuur, tel (073) 612 25 37.

ZWITSERLAND

Haute Nendaz, Zwitserland t.h. aan de rand van dorp in wandelgebied, zonnig dubbelchalet met vlakke tuin op 1450 m hoogte. Tel. (0499) 47 25 61. www.highsierra.nl

Voor meer inlichtingen: kilian water 0317-426436
of surf naar onze website www.regenzuil.nl

DE REGENZUIL

EEN LOGISCHE STAP VOORWAARTS

De regenzuil is een veelzijdig wateropslag-systeem met een capaciteit van 400 liter, speciaal ontworpen voor een functioneel en efficiënt gebruik van regenwater.

400 Liter

PRAKTISCH
Het slanke ontwerp van de Regenzuil staat de opslag van veel water op een klein oppervlak (0,5 x 0,5 meter) toe. Door zijn hoogte is het gebruik van een tuinslang mogelijk evenals het doorspoelen van het benedsttoilet middels een tweede vlottermechanisme in de stortbak van het toilet. Optioneel is de tuinslanghaspel welke links of rechts aan de zuil bevestigd kan worden.

SLIM BEKEKEN
Met de Regenzuil kunt u veel kostbaar drinkwater besparen, een volle zuil vervangt meer dan 50 eurocent aan drinkwater. Afgezien daarvan heeft u het prettige gevoel van hemelwater benutting al vanaf dag één.

VEELZIJDIG GEBRUIK
hemelwater is bij uitstek geschikt voor planten, het bijvullen van vijvers en het lappen van ramen (geen kalk). U kunt er natuurlijk ook uw auto mee wassen of het toilet doorspoelen.

Aansluiting 3/4" voor tuinslang, drukreducer...
Aansluiting 3/4" voor aftapkraan

215 CM.

PATENT PENDING / MODELE DÉPOSÉ

ICSID EXCELLENCE DESIGN AWARD
International Council of Societies of Industrial Design
INTERNATIONALE DESIGN ONDSCHIEDING

afvalwater zuiveren? helofytenfilters!

- Milieuvriendelijk
- Maatwerk
- Eenvoudige techniek
- Rendabel
- Gebruiksvriendelijk
- Onderhoudsarm
- Zeer laag energieverbruik
- Hoge reinigende prestaties

ONTWERP & AANLEG

Voor meer informatie:
De Schepen 17
5688 VM OIRSCHOT
tel: 0499-550328
fax: 0499-550329
info@ecofyt.nl www.ecofyt.nl

Biologische tuinzaden

van groentes, kruiden en bloemen

Katalogus gratis op aanvraag

De Bolster
Pieter Venemakade 61
9605 PL KIELWINDEWEER
Telefoon 0598 - 491534
Fax 0598 - 491623
E-mail bdzaden@bolster.nl
Ook uitgebreid op internet
www.bolster.nl

Elke druppel telt!

Waterbesparende producten voor kraan, douche en WC - Regenwatergebruik voor WC
IBA-Afvalwaterzuivering
Droog- & Composttoiletten

Overall toe te passen en tot 75% besparing mogelijk!
www.ECOSAVE.nl Tel.: (0321) 33 20 38

**Geld besparen als de zon schijnt,
als het regent of als het waait
met alternatieve energie!**

- * Regenwatersystemen
- * Zonnepanelen
- * Windmolens
- * Energiebesparing
- * Adviezen

Voor particulieren en bedrijven.
Vaak subsidie mogelijk.
Kijk op onze internet site www.dbcom.nl
of bel 0499 392261

DE KLEINE AARDE

Adverteren
in
De
Kleine
Aarde?
Bel Heleen
Petter:
(0411)
68 49 21

Dorpsweg 6
8274 AE Wilsom
038-3557556

boerengood

alles voor **biologisch tuinieren**, zoals:

- organische meststoffen;
- biologisch plantgoed: knoflook, aardappelen etc.;
- gesteentemelen: lavameel, basaltmeel, etc.;
- akkerbouwzaden, zaden van bijdrachtplanten, groenbemesters;
- kwaliteitsgereedschappen en hulpmiddelen, zoals gaas, folies etc.;

verzending/bezorging door geheel nederland.
wederverkopers in diverse plaatsen.

prijslijst wordt op aanvraag gratis toegezonden.

DE KELTENHOF

NATUURLIJKE VASTEPLANTENKEUKERIJ

Groot sortiment vaste planten, heemplanten, waterplanten en bollen voor verwildering.
Zo'n 1500 m² inspirerende tuindeeën: van puur natuur tot cultuur. Deskundig advies en aanleg van natuurlijke tuinen. Openingstijden: do. t/m zat. van 9.00-17.00 en na afspraak.
Wijksestraat 25, 6617 BX BERGHAREN.
Tel: (0487) 532176.
www.dekeltenhof.nl
Soortenlijst: 3 Euro op giro 6572426 t.n.v.
De Keltenhof, Bergharen.

De Keltenhof gebruikt geen bestrijdingsmiddelen en is selectief in het gebruik van meststoffen.

Slakkeneters in overvloed

De beste remedie tegen slakken is het aanplanten van soorten die optimaal in de tuin passen. Die planten zijn het meest vitaal en daardoor weinig gevoelig voor ziekten en voor slakkenvraat. Ook het aantrekken van zoveel mogelijk slakkeneters zoals vogels, egels, padden en kikkers is een goed middel. Ze leveren geen slakloze tuin op, maar houden de aantallen wel binnen de perken. Ook helpt een ontspannen houding, het voer voor de egels mag immers ook best een hapje mee-eten.

Voorkomen is beter...

Huisjesslakken eten bij voorkeur de algen op het blad, in plaats van het blad zelf. De meeste vraat wordt veroorzaakt door naaktslakken. Met name zacht blad, bijvoorbeeld van kiemplanten en weinig vitale planten, is in trek. Vooral bij nat weer zijn slakken actief. Aan het weer valt weinig te doen, maar u kunt wel maatregelen treffen door bijvoorbeeld niet tegen de avond te gieten, en bij regenachtig weer bakken met zaailingen 's avonds in de schuur te zetten.

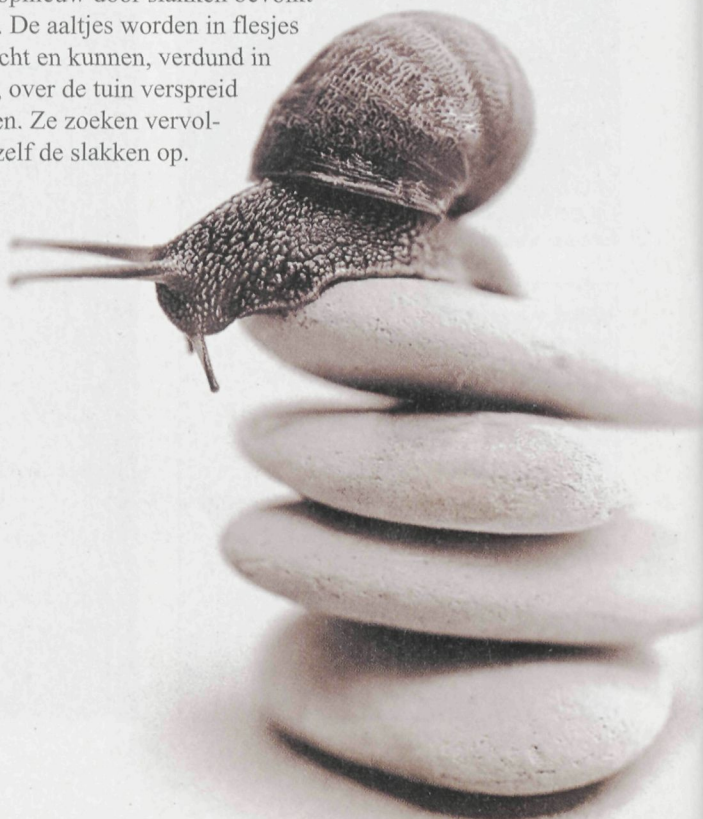
Voor een enkeling vormen slakken een culinair genoegen, maar voor de meeste tuinders zijn het kwelgeesten. Ze houden de gemoederen vaak behoorlijk bezig. Toch is het mogelijk om maatregelen te treffen waardoor slakkenvraat binnen de perken blijft, zeker in een natuurvriendelijke tuin.

Huismiddeltjes

Er zijn allerlei huismiddeltjes tegen slakkenvraat, zoals het neerleggen van koffiedik, eierschalen en scherp zand. Ook kunnen schoteltjes met bier als slakkenval dienen. Al deze maatregelen hebben echter het nadeel dat ze niet werken bij slecht weer, het moment dat de slakken erop uit gaan. Slakken kun je vangen onder een dakpan of een omgekeerd rabarberblad. Ze kunnen vervolgens naar een andere plek overgebracht worden. Gebruik in geen geval slakkenkorrels, ze zijn niet alleen giftig voor de slakken maar ook voor de natuurlijke vijanden, waterorganismen, huisdieren en kleine kinderen.

Biologische bestrijding

Hiervoor worden aaltjes aan het werk gezet. Zij parasiteren op de slak, waarna deze dood gaat. Als er na enige tijd te weinig slakken over zijn, verdwijnen ook de aaltjes. Daarna kan de tuin weer opnieuw door slakken bevolkt raken. De aaltjes worden in flesjes verkocht en kunnen, verdund in water, over de tuin verspreid worden. Ze zoeken vervolgens zelf de slakken op.

Zuiver (vijver)water

Een mooie vijver is een hartenwens van veel tuinliefhebbers. Veel boeken en tijdschriften besteden aandacht aan het aanleggen en onderhouden van een vijver. Er zijn talloze producten in de handel die je zou kunnen gebruiken bij het gezond houden van je vijver. Termen als pH, zuurstofgehalte, voedselrijkdom en waterkwaliteit worden voortdurend gebruikt. Maar waar gaat het nu eigenlijk om? Dit boekje behandelt in vijf hoofdstukjes de natuurkundige en chemische eigenschappen van water. Het gaat in op de processen die belangrijk zijn voor het biologische evenwicht in de vijver. In kadertjes geplaatste tips koppelen de theorie aan de praktijk van het vijveronderhoud. Beknopte en praktische informatie, waardevol voor liefhebbers die dieper op de materie willen ingaan. Enige voorkennis van scheikunde is wel handig bij het lezen!

C. Oostendorp,
Het zuiverste water.
Rotterdam,
uitgave
Francis
Productions, 2003.
64 bladzijden.
ISBN 90-75352-44-1
€ 12,95.

(Advertentie)

Groene handen?

Maak dan kennis met

moestuin

3 Maanden voor slechts € 8,00

Meldt u aan voor een proefabonnement op: www.moestuin.nl of bel: (0575) 51 55 15

COLUMN

ROMKE VAN DE KAA

Win-win

Geloof u in een loterij zonder verliezers? Waarschijnlijk niet. Sommige politici doen dat wel; zij hebben het dan niet over een loterij zonder verliezers (daar zou niemand in geloven), maar over een 'win-win situatie', waarmee ze een situatie bedoelen waarin louter winnaars bestaan: een depot van vervuilde baggerspecie wordt bijvoorbeeld omgetoverd in een natuurgebied. Een normaal mens zou denken dat zo'n win-win situatie niet kan bestaan, dat waar winnaars zijn ook verliezers moeten zijn, maar sommige politici proberen ons van het tegendeel te overtuigen. Bij hen kan onze economie groeien, zonder dat dat ten koste van het milieu of van de derde wereld gaat. En door hun taalgebruik proberen ze ons ook in die waan te brengen. Met een stalen gezicht hebben ze het daarnaast over compensatienatuur: je legt een weg aan, dwars door een natuurgebied, en de verloren gegane natuur wordt elders gecompenseerd. Voor tien hectare weg wordt tien hectare maïsveld aangekocht, en

FOTO: DE GELDERLANDER

Auteur en
ex-kweker

de zaak is opgelost. Volksverlakkerij natuurlijk, maar als je er een mooi etiket opplakt, dan kom je een heel eind. En zo'n etiket is "compensatienatuur". De Westerschelde wordt verdiept,

waardoor schorren en slikken in de vaargeul verdwijnen, maar dat is niet erg want op een andere plaats wordt een deel van het bestaande land onder water gezet. Zo wordt het verlies gecompenseerd. 'Ontpolderen' heet dat onder water zetten, een proces waarbij heel wat nieuwe natuur ontstaat. Hoe meer er vernield wordt, hoe meer er te compenseren valt en hoe meer nieuwe natuur. Een win-win situatie dus, met voordeel voor de scheepvaart en voordeel voor de natuur. Het enige probleem is dat die stomme Zeeuwen maar niet in de win-win situatie willen geloven. Geen polder willen ze inleveren. Ze zijn veel te nuchter. Maar ze zijn ook gezagsgetrouw. Dus misschien kan hun houding met een Zeeuw aan het hoofd van onze regering alsnog veranderen.

SPIJKER

OP DE KOP

ILLUSTRATIE: ERIC SNELLEMAN

De duurzame badkamer

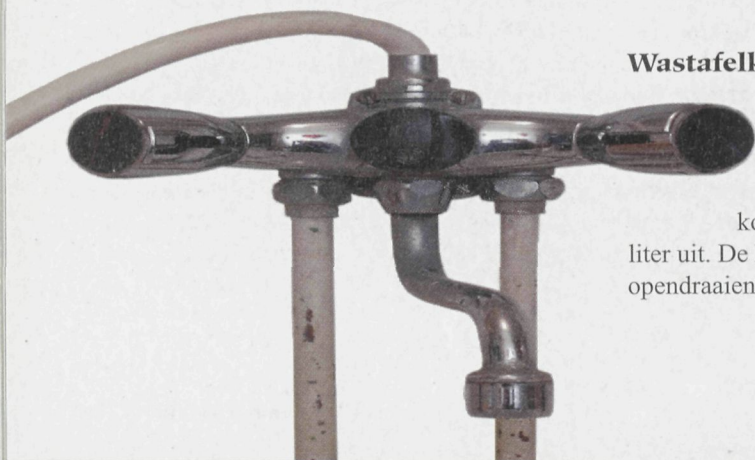
Het energieverbruik van een woning komt in toenemende mate voor rekening van het warmwaterverbruik. Wie niet wil inleveren op gemak en comfort, of extra wil bezuinigen, is aangewezen op de juiste spullen. Kies voor water- en energiebesparend sanitair en voor een wasmachine en droogtrommel met energie label A. Zeer interessant is de warmtewisselaar voor douchewater met een besparingsrendement tot 40 %.

MICHÈL POST

Wastafelkranen

Wastafelkranen leveren standaard 10 tot 15 liter water per minuut. Met een doorstroombegrenzer komt er niet meer dan 5 tot 9 liter uit. De kraan gewoon wat minder ver opendraaien helpt natuurlijk ook. Er zijn

kranen die je heel veel slagen moet geven voordat ze veel water doorlaten. Die helpen ook. Bij sommige kranen komt de besparing doordat je extra hard of diep op een hendel moet drukken. Soms doordat ze alleen lopen als je de knop permanent ingedrukt houdt. Dat laatste is voor thuis niet fijn. Waterbesparing is vooral inte-

ressant als het om warm water gaat. Met eengreepsmengkranen is het voordeel dat er geen 'uitprobeerwater' verloren gaat. Zeer groot nadeel is het gemak waarmee bijna standaard naar warm water wordt gegrepen. Hetzelfde dilemma is er ten aanzien van de lengte en de dikte van de buizen tussen warmwaterapparaat en wastafel of keukenkraan. Is de afstand groot of de buis dik dan is de wachttijd groot en zal minder snel naar warmwater gegrepen worden. Is de afstand klein of de buis dun dan is de wachttijd klein, gaat er weinig water verloren, blijft er ook weinig warm water ongebruikt achter in de leiding, maar zal er sneller naar warm water gegrepen worden. Ken uzelf bij het leggen van leidingen! Het isoleren van de warmwaterleidingen is overigens altijd een goede keus. Het heeft tot gevolg dat er vaak direct lauw water uit de kraan zal komen. Close-in boilers bieden comfort maar zijn niet milieuvriendelijk. Hetzelfde geldt voor hot-fill close-in boilers.

Douches

Welbevinden en comfort hebben hygiëne als belangrijkste motief om te douchen reeds lang overtroffen. Dat betekent dat er voldoende warm water moet zijn. Om toch te besparen zijn we grotendeels aangewezen op de techniek. Maak in de badkamer een aparte douchecabine en maak deze ook van boven (bijna) dicht. In zo'n kleine ruimte is het snel lekker warm. Dat maakt de behoefte aan veel warm water een stuk kleiner. Het geheim van de goede waterbesparende douchekop is de manier waarop het water wordt verdeeld. In plaats van weinig dikke straaltjes heb je veel dunne onderbroken staaltjes nodig. Alleen op die manier komt het water voldoende hard tegen het lichaam en is de ervaring ook voldoende nat. Helaas werkt dit principe alleen bij voldoende waterdruk, dus alleen bij een boiler en minder goed bij een combiketel of badgeiser en nauwelijks bij een keukengeiser. De combinatie douchekop/warmwaterapparaat blijft een kwestie van experimenteren. Een bestaande douchekop voorzien van een doorstroombegrenzer is ook een mogelijkheid. Thermostatische mengkranen

beperken de uitprobeertijd waardoor waterbesparing mogelijk is. Nu echt in de handel verkrijgbaar zijn warmte-terugwinunits voor douchewater. Deze warmtewisselaars gebruiken het warme afvoerwater om het koude aanvoerwater voor te warmen. Met hoe je de wisselaar aansluit kies je tussen gasbesparing (bij een combiketel) of meer comfort (bij een keukengeiser). Ze zijn er als verticale buis (dan mag de douche niet op de begane grond zijn) en als douchebak. Bij De Kleine Aarde start binnenkort een demonstratieproject met een warmtewisselaar voor douchewater.

De WC

Moderne wc's spoelen nog maar 6 liter. Veel toiletten zijn verder uitgerust met spoelstop. Nadeel daarvan is dat er een extra handeling moet worden verricht om datgene te doen wat het meeste voorkomt. Toiletten met een extra handeling om volledig te spoelen bestaan helaas niet. De kritisch consument wordt niet bediend. Wel zijn er toiletten met aparte knoppen voor veel of weinig spoelen, je bent dan verplicht om een keuze maken. Bij De Kleine Aarde start binnenkort een proef met een gevanceerd toilet dat spoelt met grijswater maar het waterslot daarna afvult met kraanwater. Stankproblemen moeten hiermee tot het verleden behoren.

De wasmachine

Wasmachines gaan de laatste jaren steeds zuiniger om met water. Wat betreft het waterverbruik (ongeveer 50 liter) is de ondergrens waarschijnlijk wel bereikt. Minder water betekent ook minder warm water en is dus tevens energiebesparing. Naast kiezen voor energielabel A kan nog meer energie bespaard worden met een zogenaamde hotfill-wasmachine. Deze nemen het hete water rechtstreeks uit de geiser, combiketel of zonneboiler. Een bestaande machine kan ook hot-fill wassen met een hot-fill voorschakelapparaat.

De wasdroger

Kies voor het drogen van de was zoveel mogelijk voor de waslijn. (Het werkingsprincipe van de waslijn is

Meer info:

Internetsite van Sphinx -

de waterbesparende badkamer:

<http://www.sphinx.nl/Waterbesparing/waterbesparing.html>

Hotfill-wassen - Miele:

<http://www.miele.de> (alleen bij type 455 WPS all water)

Hotfill wassen - Asko:

<http://www.asko.nl> (niet standaard)

Meer over hot-fill wassen:

<http://home.hccnet.nl/michel.post/klussen/hotfill.htm>

Warmtewisselaars voor douche-water.

De Pristine (als douchebak):

www.pristine.nl

De WTTW (als pijp in een pijp):

www.itho.nl

en de GFX (als spiraal rond een pijp):

www.germontis.nl

Stichting Loodsanering, Wegastraat 52, 2516 AP Den Haag, (070) 34 77 551.

onlangs met praktijkproeven opnieuw aangetoond...). Voor wie toch een wasdroger wil: van zuinig naar niet zuinig zijn er warmtepompdrogers, gasdrogers, condensdrogers, en warme lucht drogers. Dit is tevens de volgorde van duur naar goedkoop. Alleen de eerste twee typen zijn verkrijgbaar met energielabel A.

Leidingmaterialen

In huizen van vóór 1960 zitten soms nog loden afvoerbuizen en waterleidingen. Deze kunnen dit jaar voor het laatst nog met subsidie worden verwijderd. Daarna gaat het verplicht op eigen kosten. Voor meer informatie: Stichting Loodsanering. Solderen van waterleiding mag tegenwoordig niet meer met lood/tin maar moet met zilver/tin.

Volgende keer: Domotica

Tips, ervaringen en vragen over dit onderwerp kunt u vóór 7 mei kwijt bij Spijker op de Kop, redactie De Kleine Aarde, postbus 151, 5280 AD Boxtel. E-mail: mail.michel.post@hccnet.nl

MET BIJDAGEN VAN ANTOINETTE
BRUGMAN EN MARJON WEIJZEN.

Prettig en veilig wonen

Deze handzame gids geeft aan hoe het leven in een woning en wijk prettiger en veiliger kunnen worden gemaakt. De eerste hoofdstukken behandelen belangrijke onderwerpen, namelijk: inbraakpreventie, brandpreventie en geluidsoverlast. Hierna volgen hoofdstukken waarin korte onderwerpen worden besproken onder de noemer prettig wonen, veilig wonen en samen leven in de wijk. Aan het eind staat een trefwoordenlijst en een adressenlijst met nuttige adressen. Deze kan worden aangevuld met adressen van lokale organisaties.

In de gids komen veel praktische zaken aan de orde, zoals: hoe richt ik een buurtcommissie op of hoe werkt de inspraakprocedure bij een wijziging in het bestemmingsplan? Ook worden gedragsregels besproken die de sociale omgang verbeteren, bijvoorbeeld hoe ga je om met hangjongeren? Hoewel sommige zaken nogal voor de hand liggen, worden ook een aantal bij het publiek onbekende punten aan de orde gesteld. De gids is prettig leesbaar, door een afwisseling van tekst, leuke illustraties en gekleurde tekstvakken om tips en aandachtspunten te benadrukken. Het is een handig naslagwerk om bij de hand te hebben.

AB

Prettig en veilig wonen, uitgeverij Roodbont, 2003, ISBN 90 7528 046 7, € 9,50

The End of Over-consumption

In *The End of Over-consumption - Towards a Lifestyle of Moderation and Self-restraint* onderzoekt de Leidse milieufilosof Marius de Geus de mogelijkheden om binnen de liberale visie een duurzame leefstijl te ontwikkelen. Hij pleit daarbij voor een hernieuwde belangstelling voor de interpretatie van John Stuart Mill, waarbij ruimte is voor lange termijn milieu-doelen: de belangen van toekomstige generaties en van de natuur. Het literaire genre van Ecotopia's, ziet de Geus, in tegenstelling tot denkers als Achterhuis, wel als zinvol. Deze utopia's beschouwt De Geus als een bron voor broodnodige idealen en innovatieve denkkraft.

De Geus breekt een lans voor 'leren voor duurzaamheid'. Deze vorm van educatie zou gekenmerkt moeten worden door bottom-up strategieën, nadruk op kritisch inzicht, reflectie, door en voor jezelf leren en concreet op de praktijk georiënteerde leermethodes. Ze zou moeten leiden tot de in de titel genoemde Leefstijl van Matiging en Zelfbeperking. Immers: individuen zullen hun leefstijl moeten vereenvoudigen om te komen tot een duurzame samenleving. Een steun in de rug daarbij is het volgende citaat van Wackernagel en Rees (*de grondleggers van De Mondiale Voetafdruk*, red.) -de Geus haalt het aan in de introductie op zijn laatste hoofdstuk-: 'Liberation comes from realizing that finding fulfilment comes not from having more but from needing less.' Een lezenswaardig boek.

MW

The End of Over-consumption - Towards a Lifestyle of Moderation and Self-restraint, Marius de Geus, uitgeverij International Books 2003, ISBN: 90 5727 046 3. € 21,-.

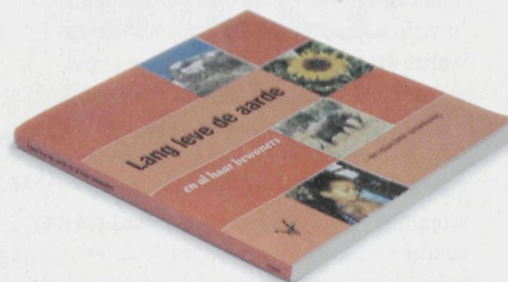
Lang leve de aarde

Lang leve de aarde en al haar bewoners is een soort combinatie van een mooie-gedachten-boekje en een brochure met de laatste gegevens over onze planeet aarde. In toegankelijke woorden beschrijft Geurt van de Kerk de grote (milieu)problemen van deze tijd. In korte hoofdstukjes worden zaken als de wereldbevolking, de verdeling tussen arm en rijk, het klimaat, biodiversiteit, water, gezondheid, ruimtegebruik en globalisering uit de doeken gedaan. Ook de mondiale voetafdruk komt aan bod.

Heel bruikbaar voor middelbare scholieren of voor wie hen uit willen leggen, of zelf na wil lezen, hoe het ook alweer zat met de grote milieuvraagstukken van deze tijd. Persoonlijk sprak alleen de vorm- een fictieve dialoog met de lezer- mij niet erg aan.

MW

Lang leve de aarde en al haar bewoners, Geurt van de Kerk, uitgeverij De Vijver, 2003, ISBN: 90 7622 418 8, € 12,50.

Op de bres voor een bezield bestaan

bres

Het onafhankelijke tijdschrift *Bres* onderscheidt zich met originele artikelen op het gebied van kunst, religie en wetenschap, voor de lezer die diepgang zoekt in een vluchtige en oppervlakkige wereld.

Versijnt 6 x per jaar, 128 pag., rijk geïllustreerd.

Prijs € 7,50; jaarabbonnement € 37,50

Verkrijgbaar in boek- en tijdschriftenhandel.

**OF WORD OOK ABONNEE
EN PROFITEER BOVENDIEN VAN
HET WELKOMSTGESCHENK!**

Bres is een uitgave van Synthese BV, Den Haag

☎ (00 31) (0)70 - 358 59 43

www.bresmagazine.com

www.synthese.ws

Vegetarisch?

Alles over vegetarisme
in een notendop?

Vraag nu bij de Nederlandse Vegetariërsbond een proefpakket aan: je ontvangt voor € 4,50 de brochure *Vegetarisch!* en een exemplaar van ons tweemaandelijks magazine *Leven*, een kleurrijk tijdschrift met achtergrondartikelen over voeding, gezondheid, natuur en milieu.

Nederlandse
Vegetariërsbond
Larenseweg 26
1221 CM Hilversum
tel: (035) 683 47 96
www.vegetariers.nl
info@vegetariers.nl

Vegetarisch, goed voor mens, dier en milieu

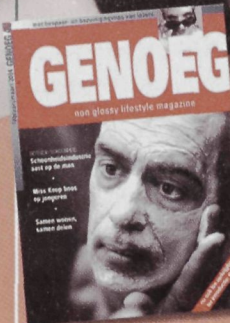

Ter introductie
voor slechts
€ 2,95

**Waarom zijn
zo weinig vrouwen
miljonair?**

Zij hebben GENOEG.

U ook?

Genoeg, het blad over zuinigheid met stijl.
Nu in heel Nederland in de losse verkoop
verkrijgbaar. Introductieprij € 2,95!

Jaarabbonnement?

Maak € 16,95 over op girorekening 8592251 of bank-
rekening 682369837 tnv. uitgeverij Genoeg, Den Haag.
Wanneer u betaalt via girotel, vermeld ook uw adres.
U kunt zich ook aanmelden via www.genoeg.nl

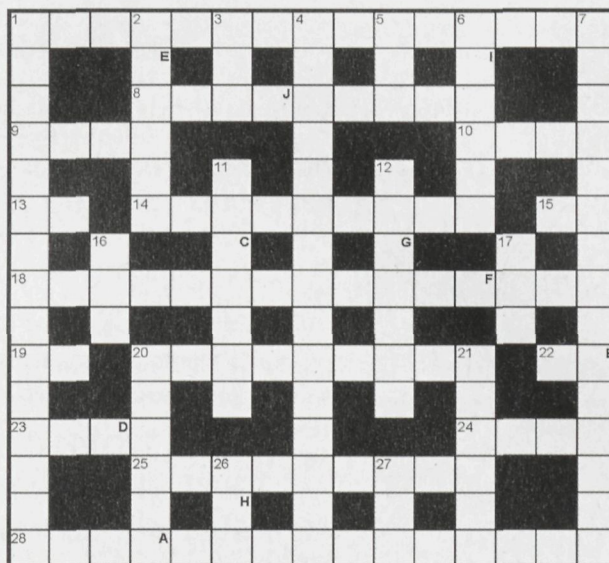
EcoCrypto

DOOR HANS ALLART

Horizontaal

- 1 Schijnt opdracht te vergemakkelijken (15)
- 8 Zit om rechtersvoet (9)
- 9 Steek wat op van een rund (4)
- 10 Genezende schors (4)
- 13 Opleiding te huur (1,1)
- 14 Tien? (9)
- 15 Oef, hij doet niets (2)
- 18 Gnikkaprev (15)
- 19 Iemand van dertien (2)
- 20 Drukt de kosten (9)
- 22 Al-tijd (2)
- 23 Kortom: snelle hulp (1,1,1,1)
- 24 Grondstof voor deugd (4)
- 25 Siertenen vergruizen (9)
- 28 Profetie van ellende (15)

De letters A t/m J vormen de oplossing.
Zend uw oplossing vóór maandag 21 mei
naar Redactie De Kleine Aarde, Postbus 151,
5280 AD Bostel en u dingt mee naar leuke
prijzen: een boek uit de serie 'Hart voor uw
huis'. U kunt oplossingen
niet telefonisch doorgeven,
noch kunt u corresponderen
over de uitslag.
Veel puzzelplezier!

A B C D E F G H I J

Winnaars Wintnummer: M. Vriends, Breda; J. de Vreede uit
Barsingerhorn en T. Kuin-van Berge uit Noordbeemster.
Gefeliciteerd! U ontvangt uw prijs zo spoedig mogelijk.

Verticaal

- 1 Kam en wc-papier (15)
- 2 Die specerij hoor je mee te nemen (6)
- 3 Die stroom zit niet mee (3)
- 4 Hogedrukgebied(je) (15)
- 5 Afgesproken! (1,1,1)
- 6 Pompbediende (6)
- 7 Slappe hap? Toe! (15)
- 11 Ongewenst open huis (7)
- 12 Negatief dalend (7)
- 16 Met zo'n fiets kom je overal (1,1,1)
- 17 Onzegbaar drieletterwoord (3)
- 20 Garnaalachtige toestand (6)
- 21 (Geld niet) vastzetten (6)
- 26 Geschaakte punten (3)
- 27 Hij is gelig zonder kop of staart (3)

Oplossing wintnummer: stroomstoring

COLUMN

SOPHIE KOERS

FOTO: JEROEN NOOIJ

Pronkstuk

Als schrijfster van een boekje over praktisch idealisme voeg ik graag de daad bij het woord, ook bij het inrichten van mijn verdieping. Een kritische blik door de kamer laat alarmbellen rinkelen: De meeste lampen zijn al jaren oud, nog van voordat ik wist hoe belangrijk spaarlampen zijn. Had ik die ouderwetse gloeilampen niet moeten vervangen door spaarlampen? Of kost de productie van nieuwe lampen toch meer energie dan ik in het gebruik zou besparen? Bovendien: ik gebruik groene energie. Ik kijk verder. Vloerbedekking van natuurlijk gebleekte sisal waar geen kinderhandje aan te pas is gekomen. Ok. Waterbesparende kranen. Check. Dakterras van FSC-hout... En de meubels? Er staat in mijn huis nauwelijks een meubelstuk dat ik zelf heb gekocht. Boekenkast en tafel, in bruikleen van een vriendin. Prachtig eikenhouten bureautje, meegekregen uit het ouderlijk huis. Mijn mooie leunstoel, door mijn ouders rond hun huwelijk op een veiling gekocht en onlangs door mij samen met mijn vader opnieuw bekleed. Wel een splinter-

Sophie Koers,
co-auteur van het
boek 'Praktisch
Idealisme'.

nieuwe bank: mijn krakkemikkige tweezitsbankje overleefde mijn laatste verhuizing niet. Na tenminste drie eigenaren belandde het weer op dezelfde stoep waar mijn moeder het twintig jaar geleden had gevonden. Het was weg

voordat de vuilniswagen kwam.

Ten slotte het pronkstuk: mijn bed. Rond 1900 verliet mijn oud-oudtante haar ouderlijk huis in het Franse stadje Peau om te gaan trouwen met mijn oud-oudoom in Nederland. In haar uitzet een bed met koperen spijlen. In datzelfde bed stierf zij jaren later, een kinderloze oude dame. Mijn moeder, haar petekind, erfde het bed, waarin ik vervolgens verwekt en gezoogd ben. En nadat mijn moeder overleden was - inderdaad, in het koperen bed - kreeg ik het. Logés hebben het wel eens moeilijk met de voorouderlijke slaapkamergeesten. Zelf slaap ik rustig, dromend over een toekomst in een bed dat duurzaam deel uitmaakt van mijn geschiedenis.

Nieuwe trends in de bouw

Als iets populair begint te worden spreekt men van een trend. Maar milieu is al lang geen trend meer. Het milieu is uit, wordt er regelmatig gezegd. Maar dat betekent niet dat er geen aandacht meer wordt besteed aan milieumaatregelen. Bepaalde combinaties van milieu en kwaliteit lijken samen een trend te gaan worden.

In het boek *Trends* wordt een overzicht geboden van nieuwe trends waarin elementen van duurzaam bouwen terugkomen. Voorbeelden van bouwprojecten, waarbij het milieu slechts in een klein aantal gevallen de directe aanleiding tot realisatie vormde, laten zien dat ze toch kunnen bijdragen aan de bestrijding van de milieuproblematiek.

De bedoeling van dit boek is te inspireren en te laten zien dat de relatie milieu en bouwen geen gepasseerd station is maar deel uitmaakt van de uitdagingen voor de toekomst. Het is tijd om zorg voor het milieu te integreren in voorbeeldprojecten van de nieuwe trends.

auteurs: Anke van Hal, Jacques Vink

ISBN: 90-75365-62-4 / Prijs: € 14,95 / omvang 80 pagina's

WWW.AENEAS.NL

geeft duurzaam meer inhoud

Postbus 101, 5280 AC Boxtel

T (0411) 65 00 85

F (0411) 65 00 80

E-mail: mail@aeneas.nl

Internet: www.aeneas.nl

Auro natuurverven
worden mede mogelijk gemaakt door:

- * zonlicht
- * natuurlijke grondstoffen
- * inzet en
- * enthousiasme

sta op natuur

AURO

NATUURVERVEN NAARDEN

Website: www.auro.nl

Tel: 035 - 69 45 717 Fax: 035 - 69 41 799

lentekeuze

Finoven

Tigchelkachel

Nu kiezen betekent straks er heerlijk warm bij zitten...

Kiezen voor één van de **Tigchelkachels**,
het succesvolle standaardmodel.

Of de **Finoven**, welke in vorm, kleur en afwerking
geheel op uw interieur is af te stemmen.

Verantwoorde houtverbranding van de bovenste plank!
(getest door het Nederlandse TNO en het SPF in Zweden)

Kijk snel op www.tigchelkachels.nl

TIGCHELKACHELS & FINOVENS TIGCHELAAR TEGELKACHELS

Haedstrjitte 26 9008 SR Reduzum

Telefoon: 0566 602171 Fax: 0566 601971

www.tigchelkachels.nl info@tigchelkachels.nl

Showroombezoek voorlopig nog op afspraak

Froggy®

Milieubewuste huishoudreinigers

o.a. verkrijgbaar bij Super de Boer, Konmar, Jan Linders en Sligro.